

Anton de Kom Universiteit van Suriname

Bibliotheek

Universiteitscomplex, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname, Postbus 9212
Telefoon (597)464547, Fax (597)434211, E-mail: adekbib@uvs.edu

APPROVAL

NAAM: Jelani Naarden

verleent wel / niet aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar / zijn Drs. / B.Sc. / M.Sc. afstudeerscriptie online beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de AdeKUS.

Plaats en datum, Paramaribo, 4 november 2025

Handtekening Naarden

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME

Faculteit der Juridische Wetenschappen

Masteropleiding Surinaams Recht

**KINDEREN EN KLIMAAT: JURIDISCHE PADEN NAAR EEN GEZOND
LEEFKLIMAAT**

Thesis ter verkrijging van de graad van Master of Laws (LLM)

Jelani M. K. Naarden

Begeleider: mr. R. Djokarto

Paramaribo, november 2025

Voorwoord

Voor u ligt de thesis ‘Kinderen en Klimaat: Juridische paden naar een gezond leefklimaat’. Deze thesis is geschreven in het kader van het afronden van mijn Masteropleiding Surinaams Recht gevolgd aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname.

Vanwege mijn liefde voor kinderen en mijn betrokkenheid bij de milieusector koos ik bewust voor dit onderzoeksonderwerp. Met dit onderzoek wens ik bij te dragen aan het vergroten van inzicht in de juridische mogelijkheden die het Verdrag inzake de Rechten van het Kind biedt aan kinderen om de overheid juridisch ter verantwoording te roepen voor schendingen van hun recht op een gezond leefklimaat. Daarnaast hoop ik met dit onderzoek ook bij te dragen aan meer bewustwording over dit urgente thema, zowel onder jongeren als volwassenen.

Allereerst dank ik mijn Hemelse Vader voor de wijsheid, kracht en het inzicht die mij gedurende mijn studieloopbaan zijn geschonken. Mijn oprechte dank gaat vervolgens uit naar mijn familie, in het bijzonder mijn ouders, voor hun voortdurende aanmoediging en onvoorwaardelijke steun in de afgelopen jaren. Met grote waardering bedank ik mijn begeleider, mr. R. Djokarto, voor haar bijdrage aan mijn thesis en prof. Jaap Doek, mr. E. Ramdhan en mr. Chotoe voor hun constructieve feedback. Mijn dank gaat eveneens uit naar de juristen mr. M. Waterval, mr. G. Griffith, mr. I. Patterzon, mr. M. Kaersenhout en rechter Mettendaf, die hun deskundige inzichten met mij hebben gedeeld. Daarnaast gaat mijn dank ook uit naar alle kinderen en hun vertegenwoordigers uit diverse districten die hun ervaring met mij hebben gedeeld en daarmee een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan dit werk. Ten slotte gedenk ik met liefde en respect mijn dierbare tante, wijlen mr. Audrey Nooitmeer-Rotsburg, een toegewijde deskundige die zes jaar als rechter heeft gefungeerd en mij tot aan haar overlijden altijd heeft gesteund tijdens mijn studie.

Ik wens u veel leesplezier toe en hoop met deze thesis een betekenisvolle bijdrage te leveren aan zowel de wetenschap als de maatschappij.

Jelani M. K. Naarden

Paramaribo, november 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Lijst van Afkortingen	6
Inleiding	9
Hoofdstuk 1 Juridische instrumenten van een gezond leefklimaat	14
1.1 Inleiding.....	14
1.2 De historische ontwikkeling van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	14
1.2.1 Facultatief Protocol inzake een klachtenprocedure.....	16
1.3 General Comment nr. 26 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.....	16
1.4 Doorwerking van het IVRK in de Surinaamse rechtsorde.....	17
1.5 De ontwikkeling van klimaatverdragen.....	18
1.5.1 Eerste initiatieven van de Verenigde Naties.....	19
1.5.2 De ontwikkeling en het belang van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering en haar bijbehorende overeenkomsten.....	19
1.6 Het Escazú-Akkoord.....	21
1.7 De Sustainable Development Goals.....	23
1.8 Nationale verplichtingen ter bescherming van de rechten van kinderen op een gezond leefklimaat	24
1.8.1 Nationale verplichtingen op basis van de Grondwet.....	24
1.8.2 Nationale verplichtingen op basis van de milieuwetgeving.....	25
1.8.3 Niet-bindende beleidskaders ter ondersteuning van klimaatmaatregelen in Suriname.....	27
1.8.4 Kinderombudspersoon.....	27
1.9 Internationale verplichtingen ter bescherming van de rechten van kinderen op een gezond leefklimaat.....	29
1.9.1 Internationale verplichtingen op basis van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering.....	30
1.9.2 Internationale verplichtingen op basis van General Comment nr. 26 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.....	32
1.9.3 Internationale verplichtingen op basis van het Escazú-Akkoord.....	36

1.9.4	Internationale verplichtingen op basis van overige mensenrechtenverdragen	37
1.10	Juridische verplichtingen versus politieke realiteit	41
1.11	Tussenconclusie	42
Hoofdstuk 2 De invloed van klimaatverandering op de rechten van kinderen		44
2.1	Inleiding	44
2.2	Klimaatverandering en haar fenomenen	44
2.2.1	De verschijnselen van klimaatverandering	45
2.3	De effecten van klimaatverandering op kinderen	47
2.3.1	De impact van klimaatverandering op kinderen wereldwijd	50
2.3.2	De impact van klimaatverandering op kinderen in Suriname	50
2.4	Kinderen in kwetsbare situaties wereldwijd en in Suriname	53
2.5	Schendingen van kinderrechten door klimaatgerelateerde noodsituaties	54
2.6	Tussenconclusie	56
Hoofdstuk 3 De Rechtstoegang voor kinderen in klimaatgeschillen		57
3.1	Inleiding	57
3.2	Individuele klachtenprocedures onder mensenrechtenverdragen	57
3.2.1	Het Facultatief Protocol bij het IVRK inzake een Communicatieprocedure	57
3.2.2	Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten	58
3.2.3	Het Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.....	59
3.2.4	De klachtenprocedure op grond van het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens	60
3.2.5	De klachtenprocedure op grond van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden	61
3.3	Internationale klimaatjurisprudentie	62
3.3.1	De zaak Billy et al. tegen Australië (CCPR/C/139/D/3624/2019).....	63
3.3.2	De zaak Sacchi et. al. v. Argentina, Brazil, France, Germany & Turkey (resp. CRC/C/88/D/104/2019, CRC/C/88/D/105/2019, CRC/C/88/D/106/2019, CRC/C/88/D/107/2019, CRC/C/88/D/108/2019)	65

3.3.3 De zaak Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States (EHRM, nr. 39371/20)	67
3.4 Internationale klachtenprocedures voor Surinaamse kinderen.....	69
3.5 Tussenconclusie	71
Conclusie	73
Aanbeveling	76
Bronnen	78
Bijlagen	86

Lijst van Afkortingen

AVRM	Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens
CESCR	Committee on Economic, Social and Cultural Rights
CLAC	Climate Landscape Analysis for Children
CRC	Convention on the Rights of the Child
COP	Conference of the Parties
CYEN	Climate Youth Environment Network
CYNP	Climate Youth Negotiator Programme
DNA	De Nationale Assemblée
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden
GC No. 26	General Comment nr. 26 van het VN-Kinderrechtencomité
HR	Hoge Raad
IACHR	Inter-American Commission on Human Rights
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICESCR	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
IVESCR	Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
KOS	Kinderombudsinstituut Suriname
MDG	Millennium Development Goals

NAP	National Adaptation Plan
NC3	Third National Communication
NCCPSAP	National Climate Change Policy, Strategy and Action Plan
NDC's	Nationally Determined Contributions
NOP	Nationaal Ontwikkelingsplan
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights
Rb.	Rechtbank
REDD+	Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation 'plus'
SDG	Sustainable Development Goals
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
VN	Verenigde Naties
WHO	World Health Organization

Inleiding

De klimaatverandering is een feit, en het zijn vooral kinderen die het meest kwetsbaar zijn voor de gevolgen ervan. Over de hele wereld lopen zij gevaar door overstromingen, hittegolven, tropische stormen, ziektes, droogte of luchtvervuiling als gevolg van klimaatverandering.¹ Door de impact van klimaatverandering lopen jonge kinderen door hun nog niet volledig ontwikkeld immuunsysteem een verhoogd risico op gezondheidsproblemen. De gezondheidsschade die in de vroege kinderjaren wordt opgelopen, kan bovendien lange termijn effecten hebben op hun gezondheid gedurende de rest van hun leven. Klimaatverandering vormt een directe bedreiging voor de overleving, gezonde groei en volledige geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van kinderen.² De extreme droogte en de wereldwijde veranderingen in regenpatronen resulteren in mislukte oogsten, watertekorten, stijgende voedselprijzen en daarmee voedselonzekerheid en tekorten voor de armste mensen.³ Naarmate extreme weersomstandigheden vaker en heviger voorkomen, lopen kinderen meer gevaar en worden scholen, ziekenhuizen en infrastructuur vernietigd.⁴ Deze effecten van klimaatverandering tasten verschillende kinderrechten aan, waaronder het recht op schone lucht, zuiver water, voeding, huisvesting, onderwijs, gezondheid en zelfs het recht op leven. Jaarlijks sterven bijna 700.000 kinderen door het inademen van vervuilde lucht, en meer dan 360.000 kinderen sterven aan diarree als gevolg van verontreinigd water.⁵ De World Health Organization (WHO) waarschuwt dat de toekomstige jaren niet gunstig zullen zijn voor kinderen, gezien de stijgende temperaturen en de toenemende concentratie van koolstofdioxide in de atmosfeer.⁶ Het comité voor de Rechten van het Kind is van mening dat elk kind recht heeft op een leefbaar klimaat.⁷ Een leefbaar klimaat kan worden omschreven als een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving die de fysieke en geestelijke ontwikkeling van kinderen waarborgt en hun fundamentele rechten beschermt.⁸ Echter, gezien het aantal

---

¹ 'Kinderen en klimaatverandering - UNICEF', unicef.be, 5 november 2023.

² 'Kinderen en klimaatverandering - UNICEF', unicef.be, 5 november 2023.

³ 'Kinderen en klimaatverandering - UNICEF', unicef.be, 5 november 2023.

⁴ 'Kinderen en klimaatverandering - UNICEF', unicef.be, 5 november 2023.

⁵ 'WHO: jaarlijks sterven 1,7 miljoen kinderen door milieuvervuiling', trouw.nl, 5 november 2023.

⁶ 'Climate change', who.int, 17 augustus 2025

⁷ 'CRC/C/GC/26: General comment No. 26 (2023) on children's rights and the environment with a special focus on climate change | OHCHR', ohchr.org, 5 november 2023.

⁸ 'CRC/C/GC/26: General comment No. 26 (2023) on children's rights and the environment with a special focus on climate change | OHCHR', ohchr.org, 17 augustus 2025.

kindersterfgevallen dat jaarlijks wordt geregistreerd als gevolg van klimaatverandering, lijkt het erop dat hun rechten wereldwijd aanzienlijk worden geschonden.⁹ Ook Suriname ontkomt niet aan deze realiteit. Het land wordt steeds vaker geconfronteerd met extreme weersomstandigheden, zoals hevige en langdurige regenval die overstromingen veroorzaken in bepaalde gebieden.¹⁰ Daarnaast kent het land ook periodes van extreme droogte die leiden tot waterschaarste en mislukte oogsten.¹¹ Deze verschijnselen hebben directe gevolgen voor de gezondheid, veiligheid, voedselzekerheid en onderwijs van Surinaamse kinderen. Het is daarom van cruciaal belang om te onderzoeken welke juridische mogelijkheden beschikbaar zijn voor kinderen om gerechtelijke stappen te ondernemen tegen de Surinaamse overheid vanwege schendingen van hun recht op een gezond leefmilieu in het kader van klimaatverandering.

Op grond van het voorgaande luidt de onderzoeksvraag als volgt:

Biedt het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind juridische mogelijkheden om te procederen tegen de Surinaamse overheid wegens schendingen van het recht op een gezond leefklimaat voor kinderen in het kader van klimaatverandering?

Voor de beantwoording van de onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Welke mogelijkheden biedt het internationaal recht aan de Surinaamse overheid om de rechten van kinderen op een gezond leefmilieu te waarborgen in het licht van klimaatverandering?
2. Hoe beïnvloedt klimaatverandering de rechten van kinderen?
3. Welke procedures biedt het internationaal recht specifiek aan Surinaamse kinderen om gerechtelijke stappen te ondernemen tegen de overheid bij schendingen van hun recht op een gezond leefmilieu in relatie tot klimaatverandering?

Doel van de thesis

Dit onderzoek beoogt de juridische mogelijkheden te onderzoeken die het internationaal recht, met de nadruk op het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, biedt voor kinderen om gerechtelijke

---

⁹ ‘WHO: jaarlijks sterven 1,7 miljoen kinderen door milieuvervuiling’, trouw.nl, 5 november 2023.

¹⁰ ‘Straten Paramaribo staan blank na zware regenval’, nos.nl, 20 augustus 2025.

¹¹ ‘Grote droogte in Suriname: noodhulp in startblokken, maar blijft nog uit’, nos.nl, 20 augustus 2025.

stappen te ondernemen tegen de Surinaamse overheid wegens schendingen van hun recht op een gezond leefmilieu in het kader van klimaatverandering.

Maatschappelijke relevantie

Dit onderzoek is maatschappelijk relevant, omdat het inzicht biedt in de impact van klimaatverandering op kinderen en de juridische mogelijkheden onderzoekt om hun recht op een gezond leefklimaat te waarborgen. De resultaten zijn van belang voor beleidsmakers en overheidsinstanties die klimaat- en kinderrechtenbeleid ontwikkelen, voor organisaties die toezicht houden op de naleving van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en voor juridische deskundigen die betrokken zijn bij milieu- en mensenrechtzaken. Daarnaast bevordert het, het bewustzijn van ouders, opvoeders, educatieve instellingen, maatschappelijke organisaties en kinderen omtrent de cruciale rol van het Kinderrechtenverdrag bij het beschermen van de rechten van kinderen in de context van klimaatverandering.

Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek levert een wetenschappelijke bijdrage door de juridische mogelijkheden binnen het internationaal recht, met nadruk op het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de context van Klimaatverandering, te analyseren. Hoewel het verband tussen kinderrechten en klimaatverandering internationaal reeds onderwerp is van academische discussie, onder meer in de Columbia Law Review 2023, de International Journal of Children's Rights 2024 en Springer 2019, ontbreekt tot op heden een analyse van de juridische toepasbaarheid van kinderrechten in dit verband binnen de Surinaamse context.¹² Dit onderzoek beoogt die leemte te vullen en levert een bijdrage aan de bestaande kennis door nieuwe inzichten te verschaffen in de toepassing van internationale juridische kaders voor kinderen die geconfronteerd worden met klimaatgerelateerde schendingen van hun rechten. De resultaten bieden aanknopingspunten voor toekomstig onderzoek, beleidsvorming en wetgeving op het snijvlak van kinderrechten en milieurecht en zijn

---

¹² 'Climate Litigation and Children's Rights: Unpacking the CRC's New General Comment', blogs.law.columbia.edu, 17 augustus 2025;

'Child and Youth Friendly Justice for the Climate Crisis: Relying on the UN Convention on the Rights of the Child by Aoife Daly', papers.ssrn.com, 17 augustus 2025;

'Global Climate Change and Children's Health: Threats and Strategies for Prevention – ScienceOpen', pmc.ncbi.nlm.nih.gov, 17 augustus 2025.

daarmee direct relevant voor het beschermen van het welzijn en de leefomgeving van Surinaamse kinderen.

Methode van onderzoek

De onderzoeksvraag wordt beantwoord door middel van een juridisch empirisch onderzoek. Het betreft een explorerend onderzoek, waarbij gegevens zijn verzameld uit: boeken met betrekking tot milieuwetgeving en kinderrechten, wetenschappelijke publicaties en artikelen van onder andere UNICEF (literatuuronderzoek). Vervolgens zijn de verzamelde gegevens bestudeerd en geanalyseerd. Daarnaast zijn zowel internationale als nationale wetgeving met betrekking tot kinderrechten en klimaatverandering bestudeerd en geanalyseerd (juridisch-dogmatisch onderzoek). In dit kader zijn onder meer het Klimaatverdrag en de bijbehorende overeenkomsten, het Kinderrechtenverdrag en mensenrechtenverdragen onderzocht. Het Europees verdrag is, ondanks niet-toepasselijk op Suriname, bewust meegenomen om inzicht te verkrijgen in de wijze waarop het Europees Hof vergelijkbare zaken beoordeelt. Daarnaast zijn enkele toonaangevende klimaatrechtszaken geanalyseerd, waaronder *Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States* (EHRM, 2023), *Sacchi et al. v. Argentina, Brazil, France, Germany & Turkey* (CRC, 2019) en *Billy et al. v. Australia*, CCPR, 2019). Deze selectie maakt het mogelijk om de beschikbare internationale juridische procedures voor kinderen in kaart te brengen en te beoordelen in hoeverre deze relevant en toepasbaar zijn in de Surinaamse context. Informatie over het onderzoeksonderwerp is verzameld door middel van semi-gestructureerde interviews met een heterogene groep respondenten. Deze selectie is bedoeld om zowel juridische deskundigheid als perspectieven van kinderen te betrekken, zodat een breed en genuanceerd beeld van de impact van klimaatverandering op kinderrechten in Suriname kon worden verkregen. De respondenten bestaan uit vijf deskundigen, waaronder milieu- en mensenrechtenjuristen, evenals zes Surinaamse kinderen uit diverse districten en één vertegenwoordiger die sprak namens de kinderen, daar zij ten tijde van het interview niet aanwezig konden zijn. Met het oog op de geheimhouding worden in dit onderzoek de namen van de kinderen niet gebruikt. Voor de analyse van de resultaten van het kwalitatief onderzoek zijn de antwoorden uit de vragenlijsten getranscribeerd en samengevat. Dit proces beoogt een diepgaand begrip te verschaffen van de schendingen van het recht op een gezond leefmilieu waarmee Surinaamse kinderen te maken hebben in het kader van

klimaatverandering. Daarnaast richt de analyse zich op het identificeren van mogelijke juridische stappen die kunnen worden ondernomen tegen de overheid als reactie op deze schendingen.

De opbouw van de thesis

De thesis omvat drie hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk belicht de verplichtingen van overheden die voortvloeien uit internationale verdragen om de rechten van kinderen met betrekking tot een gezond leefmilieu te waarborgen. Tevens wordt onderzocht hoe deze verplichtingen in de context van klimaatverandering worden nageleefd en afgedwongen. In het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op schendingen van de rechten van kinderen die voortvloeien uit klimaatverandering. Hoofdstuk 3 zal zich richten op de wijze waarop het internationaal recht de toegang tot gerechtigheid waarborgt voor kinderen in gevallen van klimaatgerelateerde schendingen. De thesis wordt afgesloten met een conclusie en aanbevelingen.

Hoofdstuk 1 Juridische instrumenten van een gezond leefklimaat

1.1 Inleiding

Klimaatverandering vormt een toenemende bedreiging voor de rechten van het kind. Kinderen zijn bijzonder kwetsbaar voor de gevolgen ervan, waardoor een stevig juridisch kader essentieel is voor hun bescherming. Dit hoofdstuk schetst het juridisch fundament dat ten grondslag ligt aan dit onderzoek en vormt de basis voor de verdere analyse van de rechten van kinderen in relatie tot klimaatverandering. Hierbij staat het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind centraal, aangevuld met andere relevante internationale en nationale rechtsbronnen die bijdragen aan de bescherming van het recht van kinderen op een gezond leefklimaat. Allereerst wordt de ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling van het IVRK besproken, gevolgd door een toelichting op General Comment nr. 26, waarin het verband tussen kinderrechten en milieu nadrukkelijk wordt erkend. Vervolgens wordt ingegaan op de doorwerking van het IVRK in de Surinaamse rechtsorde, waarna aandacht wordt besteed aan belangrijke instrumenten, zoals het Raamverdrag van de Verenigde Natie inzake Klimaatverandering, het Escazú-Akkoord, de Sustainable Development Goals en de nationale verplichtingen die hieruit voortvloeien. Dit hoofdstuk beoogt zo inzicht te bieden in de juridische kaders waarbinnen de rechten van kinderen op een gezond leefklimaat worden erkend, beschermd en afgedwongen.

1.2 De historische ontwikkeling van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Tot het einde van de Middeleeuwen ontbrak erkenning van de sociale categorie 'kinderen' in de betekenis die deze in de huidige tijd kent.¹³ De maatschappij van die tijd had geen duidelijke en aparte sociale status voor kinderen, als een afzonderlijke groep met specifieke rechten en verantwoordelijkheden. Ver vóór de goedkeuring van het Kinderrechtenverdrag door de Verenigde Naties in 1989 werd er wereldwijd gediscussieerd over kinderrechten, voornamelijk vanwege de ontberingen die kinderen tijdens de Eerste Wereldoorlog doormaakten.¹⁴ In 1924 schreef de Volkenbond in Genève het eerste officiële document over kinderrechten genaamd de Verklaring

---

¹³ Van den Broeck 2010, p. 7.

¹⁴ 'Geschiedenis | Defence for Children', defenceforchildren.org, 21 december 2023.

van de Rechten van het Kind. Deze verklaring legde de rechten van kinderen vast. Tijdens de Tweede Wereldoorlog leden talloze kinderen enorm. Ze werden geconfronteerd met hongersnood, kwamen om bij bombardementen of werden vermoord in concentratiekampen.¹⁵ De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens werd in 1948 aangenomen door de Verenigde Naties, gevolgd door de Verklaring van de Rechten van het Kind in 1959. Deze verklaring, goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959, omvat tien fundamentele beginselen die de rechten van kinderen beschermen.¹⁶ Kinderen en hun rechten werden voornamelijk benaderd vanuit een welzijnsgerichte en op noden gebaseerde aanpak.¹⁷ Erkenning van de behoefte aan specifieke bescherming kwam voort uit het zien van kinderen als hulpbehoevende en kwetsbare objecten. Verklaringen van de Verenigde Naties zijn niet juridisch bindend, wat betekent dat een land niet aansprakelijk kan worden gesteld als het de bepalingen van de Verklaring niet naleeft. Daarom ontstond in 1978 bij de Verenigde Naties het idee om de rechten van kinderen vast te leggen in een bindend verdrag.¹⁸ Deze kinderrechten vormen de minimale normen die moeten worden nageleefd in de omgang met en de zorg voor kinderen. Zij dienen het belang van elk kind. Op 20 november 1989 werd de tekst van het verdrag unaniem aanvaard door de lidstaten van de VN.¹⁹ Het IVRK omvat 54 artikelen met afspraken over de rechten van kinderen en jongeren tot achttien jaar. Elk land dat dit verdrag ratificeert, is verplicht zich eraan te houden. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is reeds door 196 landen geratificeerd.²⁰ Landen dienen ervoor te zorgen dat al hun wetten en regels in overeenstemming zijn met dit verdrag. Het IVRK is aangevuld met drie Facultatieve Protocollen, namelijk; 1. Facultatief Protocol bij het Kinderrechtenverdrag: over de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie, 2. Facultatief Protocol over de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten en 3. Facultatief Protocol inzake een communicatieprocedure. Deze protocollen behandelen specifieke onderwerpen en vormen een uitbreiding op het Verdrag. Een opmerkelijke ontwikkeling in de evolutie van het IVRK is de introductie van General Comments door het Comité voor de Rechten van het Kind. Deze commentaren bieden richtlijnen over hoe de artikelen van het Verdrag moeten worden begrepen en toegepast. Wat opvalt, is dat deze General

---

¹⁵ ‘Geschiedenis | Defence for Children’, defenceforchildren.org, 21 december 2023.

¹⁶ ‘Geschiedenis | Defence for Children’, defenceforchildren.org, 21 december 2023.

¹⁷ Van den Broeck 2010, p. 8.

¹⁸ ‘Geschiedenis | Defence for Children’, defenceforchildren.org, 21 december 2023.

¹⁹ ‘Geschiedenis | Defence for Children’, defenceforchildren.org, 21 december 2023.

²⁰ ‘Meer over kinderrechten | UNICEF’, unicef.nl, 21 december 2023.

Comments steeds meer aandacht besteden aan actuele kwesties die van invloed zijn op de levens van kinderen, zoals klimaatverandering.²¹

1.2.1 Facultatief Protocol inzake een klachtenprocedure

Het kinderrechtencomité van de Verenigde Naties biedt kinderen een mogelijkheid om klachten in te dienen over schendingen van hun rechten. Alvorens een klacht wordt voorgelegd aan het Comité, moeten echter eerst de nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput.²² Een klacht kan door een kind zelf, een vertegenwoordiger of een groep kinderen worden ingediend wanneer zij geconfronteerd worden met schendingen van hun rechten, zoals vastgelegd in het IVRK.²³ Dit Protocol biedt, naast de mogelijkheid tot het indienen van individuele klachten, ook aan Staten die partij zijn bij dit protocol de mogelijkheid om bij het Kinderrechtencomité een klacht in te dienen tegen andere partijstaten die kinderrechten schenden.²⁴ Hiermee wordt internationale verantwoording versterkt, omdat Staten elkaar kunnen aanspreken op het naleven van kinderrechten, wat kan leiden tot meer internationale samenwerking en druk om kinderen te beschermen. Dit systeem benadrukt de verantwoordelijkheid van Staten om kinderrechten te respecteren en geeft kinderen een stem op internationaal niveau wanneer nationale rechtsmiddelen ontoereikend blijken. Dit protocol is nog niet door Suriname geratificeerd.²⁵

1.3 General Comment nr. 26 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Het recht op leven en gezondheid is nauw verbonden met de aanwezigheid van een schoon milieu en een goed klimaat. Klimaatnoodtoestand, biodiversiteitsverlies en de wijdverspreide vervuiling vormen een bedreiging voor de rechten van kinderen wereldwijd.²⁶ Kinderen hebben recht op een

---

²¹ ‘CRC/C/GC/26: General comment No. 26 (2023) on children’s rights and the environment with a special focus on climate change | OHCHR’, ohchr.org, 5 november 2023.

²² Artikel 7 lid e Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een klachtenprocedure.

²³ Artikel 5 Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een klachtenprocedure.

²⁴ Artikel 12 Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind betreffende een klachtenprocedure.

²⁵ ‘MORNING - Human Rights Council Adopts Outcomes of Universal Periodic Review of Hungary, Suriname, Samoa and Greece | The United Nations Office at Geneva’, ungeneva.org, 28 augustus 2025.

²⁶ ‘CRC/C/GC/26: General comment No. 26 (2023) on children’s rights and the environment with a special focus on climate change’, ohchr.org, 5 november 2023.

schone, gezonde en duurzame leefomgeving.²⁷ Het nieuw Algemeen Commentaar, ook bekend als General Comment 26 van het Kinderrechtenverdrag richt zich op de rechten van kinderen in relatie tot milieu en klimaatverandering. De inzet van kinderen om milieucrisis onder de aandacht te brengen, vormde de drijvende kracht achter dit algemene commentaar. Tijdens de algemene discussiedag over kinderrechten en het milieu in het jaar 2016 ontving het Comité waardevolle input van kinderen. Een divers en toegewijd kinderadviessteam ondersteunde het consultatieproces voor het algemene commentaar. Hierbij gaven 16.333 kinderen uit 121 landen hun inzichten en ideeën via online enquêtes, focusgroepen, persoonlijke nationale en regionale consultaties.²⁸ Daarnaast ontving het Comité ook input van Staten, experts en andere belanghebbenden. General Comment 26 geeft richtlijnen aan de Staten over hoe zij kinderrechten kunnen beschermen in de context van de klimaatcrisis. Het benadrukt de verantwoordelijkheden van zowel overheden als bedrijven en biedt praktische adviezen en hulpmiddelen voor wetgeving, rechtspraak en beleidsuitvoering.²⁹ De totstandkoming van dit commentaar is een belangrijke stap die Staten kan aanmoedigen om daadkrachtige maatregelen te nemen.

1.4 Doorwerking van het IVRK in de Surinaamse rechtsorde

In Staten met een monistisch stelsel is de doorwerking van internationaal recht afhankelijk van de rechtstreekse werking van verdragsbepalingen.³⁰ Suriname kent een gemengd systeem.³¹ Het is niet volledig monistisch, maar ook niet volledig dualistisch. Volgens artikel 106 GW vinden wettelijke voorschriften in Suriname geen toepassing wanneer deze in strijd zijn met “een ieder verbindende” verdragsbepalingen, ongeacht of die nationale wetgeving voor of na de verdragsbekrachtiging tot stand is gekomen. Dit betekent dat verdragsbepalingen in bepaalde gevallen hiërarchisch boven de nationale wetgeving staan. Daarbij geldt, op grond van artikel 105 GW, dat alleen die verdragsbepalingen rechtstreeks van toepassing zijn die naar hun inhoud een ieder kunnen binden. Het is belangrijk dat mensen, vooral kinderen, rechtstreeks een beroep

---

²⁷ ‘Child Friendly Version – English, ohchr.org, 30 augustus 2024.

²⁸ ‘CRC/C/GC/26: General comment No. 26 (2023) on children’s rights and the environment with a special focus on climate change’, ohchr.org, 5 november 2023.

²⁹ ‘Kinderrechten en een veilige toekomst | Nederlands Jeugdinstituut’, nji.nl, 5 november 2023.

³⁰ ‘Summary | Kern van het internationaal publiekrecht. Hoofdstuk 13 | Samenvatting WorldSupporter’, worldsupporter.org, 28 augustus 2025.

³¹ ‘Milieuverdragen en hun werking’, milieuwetten.com, 28 augustus 2025.

kunnen doen op verdragen bij de rechter. Of een verdragsbepaling “een ieder verbindend” is, kijkt de rechter per geval naar de bewoordingen, de aard en de strekking van de bepaling, alsook de totstandkomingsgeschiedenis.³² Volgens Kortmann zijn dit bepalingen die bescherming bieden of verplichtingen opleggen voor burgers.³³ Als een bepaling direct door een instantie kan worden toegepast zonder tussenkomst van nationale wetgeving, dan wordt gesproken over verdragsbepalingen met rechtstreekse werking. Bij het Kinderrechtenverdrag zal de rechter per artikel nagaan of het direct toepasbaar is.³⁴ Soms kan een verdragsbepaling niet direct door de rechter worden toegepast.³⁵ Dan gebruikt de rechter verdragsconforme interpretatie.³⁶ Deze interpretatie methode stelt de rechter in staat om nationale wetgeving zo veel mogelijk in lijn te brengen met internationale verdragen, zelfs wanneer die verdragen geen rechtstreekse werking hebben.³⁷ Het recht op een gezond leefklimaat bestaat nog niet als expliciet artikel in het IVRK, maar kan afgeleid worden uit de bestaande kinderrechten en wordt via General Comment 26 benadrukt als een verplichting voor Staten. Zoals eerder vermeld zijn de General Comments interpretatieve richtlijnen van het Kinderrechtencomité. Het is geen bindende wet, dus kinderen kunnen er niet automatisch een juridisch recht uit ontleen. De daadwerkelijke afdwingbaarheid hangt af van nationale wetgeving of rechterlijke interpretatie. Surinaamse rechters zouden General Comment 26 kunnen gebruiken om het IVRK te interpreteren in gevallen die milieu en klimaat betreffen. Dit betekent dat bestaande bepalingen, bijvoorbeeld over gezondheid, overleving en ontwikkeling, zodanig worden uitgelegd dat ze de bescherming van kinderen tegen klimaatverandering omvatten.

1.5 De ontwikkeling van klimaatverdragen

De groeiende bezorgdheid over klimaatverandering heeft geleid tot een reeks van klimaatverdragen en protocollen, ontworpen om de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken.

---

³² Interview Jeugdkantonrechter, Paramaribo 1 oktober 2025.

³³ Kortmann 2016, p. 175.

³⁴ Interview Jeugdkantonrechter, Paramaribo 1 oktober 2025.

³⁵ ‘h-3-internationaal-recht-en-nationaal-recht-leonard-besselink.pdf’, asser.nl, 28 augustus 2025.

³⁶ ‘h-3-internationaal-recht-en-nationaal-recht-leonard-besselink.pdf’, asser.nl, 28 augustus 2025.

³⁷ ‘h-3-internationaal-recht-en-nationaal-recht-leonard-besselink.pdf’, asser.nl, 28 augustus 2025.

1.5.1 Eerste initiatieven van de Verenigde Naties

De eerste mondiale erkenning van milieu -en klimaatkwesties begon in de jaren 1970. De Verenigde Naties organiseerden in 1972 de Conferentie van de Verenigde Naties over het Menselijk Milieu in Stockholm, waarbij milieubehoud voor het eerst op de internationale agenda werd geplaatst.³⁸ De deelnemers namen een reeks principes aan voor goed milieubeheer, waaronder de Verklaring van Stockholm en het Actieplan voor het Menselijk Milieu en verschillende resoluties. De Verklaring van Stockholm, die 26 beginselen bevatte, plaatste milieukwesties op de voorgrond van de internationale zorgen en markeerde het begin van een dialoog tussen geïndustrialiseerde landen en ontwikkelingslanden over het verband tussen economische groei, de vervuiling van de lucht, het water en de oceanen, de waterputten en het welzijn van mensen over de hele wereld.³⁹ Het Actieplan omvatte drie hoofdcategorieën: a) Mondiaal Milieubeoordelingsprogramma (bewakingsplan); b) Milieubeheeractiviteiten; (c) Internationale maatregelen ter ondersteuning van beoordelings- en beheeractiviteiten die op nationaal en internationaal niveau worden uitgevoerd.⁴⁰ Deze hoofdcategorieën zijn verder onderverdeeld in 109 aanbevelingen. Een van de belangrijkste uitkomsten van de conferentie in Stockholm was de oprichting van The United Nations Environment Programme (UNEP).

1.5.2 De ontwikkeling en het belang van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering en haar bijbehorende overeenkomsten

De oprichting van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) door de Verenigde Naties, namelijk UNEP, en de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) in 1988 was een cruciale eerste stap in de ontwikkeling van internationale klimaatverdragen. De IPCC bracht wetenschappelijke kennis over klimaatverandering samen en publiceerde in 1990 een rapport dat de urgentie van actie benadrukte.⁴¹ Tijdens de Earth Summit in Rio de Janeiro in 1992 werd het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering oftewel United Nation Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) aangenomen. Het verdrag trad in werking op 21 maart 1994. Het doel van het verdrag is het stabiliseren van broeikasgasconcentraties in de

---

³⁸ ‘United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm 1972’, un.org, 30 augustus 2024.

³⁹ ‘United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm 1972’, un.org, 30 augustus 2024.

⁴⁰ ‘United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm 1972’, un.org, 30 augustus 2024.

⁴¹ ‘ipcc_far_wg_I_full_report.pdf’, ipcc.ch 30 augustus 2024.

atmosfeer op een niveau dat gevaarlijke antropogene verstoring van het klimaatsysteem voorkomt.⁴² Suriname ratificeerde dit verdrag in 1997.⁴³ Dit verdrag bracht veel landen in de wereld bij elkaar om actie te ondernemen tegen een gemeenschappelijk probleem, met name klimaatverandering. Sinds de ondertekening van het klimaatverdrag worden (bijna) jaarlijks Conference of the Parties (COP)-bijeenkomsten gehouden. Tijdens deze conferenties bespreken landen hoe zij de schadelijke menselijke invloed op het klimaat moeten bestrijden.⁴⁴ Daarnaast wordt nagegaan welke voortgang er is geboekt.⁴⁵ Het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering legde de basis voor latere bindende overeenkomsten, zoals het Kyoto Protocol en het Akkoord van Parijs. Deze overeenkomsten hebben specifieke doelstellingen en verplichtingen vastgesteld om broeikasgasemissies te verminderen.⁴⁶ Zij bieden dus een juridisch kader voor de uitvoering van milieuacties.

Het Kyoto Protocol werd in het jaar 1997 aangenomen en trad in 2005 in werking. Dit Protocol ratificeerde Suriname in 2006.⁴⁷ Het Kyoto Protocol maakt het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering operationeel door geïndustrialiseerde landen te verplichten de uitstoot van broeikasgassen te verminderen in overeenstemming met individuele doelstellingen (periode 2008 – 2012).⁴⁸ Het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering geeft alleen aan dat deze landen beleid en maatregelen op het gebied van mitigatie aannemen en periodiek verslag uitbrengen.⁴⁹ De partijen bij het Kyoto Protocol hebben in 2012 een wijziging van het protocol aangenomen, namelijk; het Doha Amendement. Dit amendement introduceerde een tweede verbintenisperiode (periode 2012 – 2020) voor de reductie van broeikasgasemissies.

Het Parijs Akkoord werd in 2015 aangenomen en trad in werking in het jaar 2016. Dit verdrag is niet alleen bedoeld voor de geïndustrialiseerde landen, maar ook de ontwikkelingslanden. Het doel

---

⁴² Artikel 2 Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering

⁴³ ‘HFLD-REDD_TBI_Suriname_report.pdf’, surinameredd.org, 30 augustus 2024.

⁴⁴ ‘Conference of the Parties (COP) | UNFCCC’, unfccc.int, 30 augustus 2024; artikel. 7 Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering.

⁴⁵ ‘Conference of the Parties (COP) | UNFCCC’, unfccc.int, 30 augustus 2024; artikel. 7 Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering.

⁴⁶ ‘The Paris Agreement | UNFCCC’ unfccc.int, 30 augustus 2024; ‘What is the Kyoto Protocol? | UNFCCC’, unfccc.int, 30 augustus 2024.

⁴⁷ ‘HFLD-REDD_TBI_Suriname_report.pdf’, surinameredd.org, 30 augustus 2024.

⁴⁸ ‘What is the Kyoto Protocol? | UNFCCC’, unfccc.int, 30 augustus 2024.

⁴⁹ ‘What is the Kyoto Protocol? | UNFCCC’, unfccc.int, 30 augustus 2024.

is om de stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde ruim onder de 2°C boven het pre-industriële niveau te houden en inspanningen te leveren om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5°C boven het pre-industriële niveau.⁵⁰ Suriname heeft dit Akkoord ondertekend in 2016.⁵¹ Het Akkoord van Parijs heeft geleid tot de ontwikkeling van Nationally Determined Contributions (NDCs). In de NDC's geven landen aan welke maatregelen zij zullen nemen om hun uitstoot van broeikasgassen te verminderen om de doelstellingen van het Parijs Akkoord te bereiken.⁵² Daarnaast geven zij aan welke acties zij zullen ondernemen om veerkracht op te bouwen om zich aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering.

Het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering en de bijbehorende overeenkomsten hebben ook geleid tot de oprichting van financiële mechanismen, waaronder het Green Climate Fund.⁵³ Deze fondsen zijn bedoeld om ontwikkelingslanden te ondersteunen bij het verminderen van emissies en het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering.

1.6 Het Escazú-Akkoord

Het Escazú- akkoord is een regionaal milieuverdrag voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied, officieel bekend als het Regionaal Verdrag inzake Toegang tot Informatie, Publieke Participatie en Toegang tot Recht in Milieu-aangelegenheden in Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied. Dit akkoord werd in 2018 ondertekend in Escazú, Costa Rica. Het trad in werking op 21 april 2021 en is het eerste bindende milieuverdrag in deze regio.⁵⁴ Het akkoord heeft als doel toegang te verschaffen tot informatie over de toestand van het milieu, plannen die het milieu kunnen beïnvloeden en de besluiten van besluitvormers, en het versterken van milieu- en mensenrechtenbescherming door burgers een stem te geven in milieukwesties.⁵⁵ Daarnaast biedt het burgers de mogelijkheid om naar de rechtbanken te gaan om rechtsherstel te zoeken als het milieu is beschadigd of als mensen zijn uitgesloten van besluitvormingsprocessen met betrekking

---

⁵⁰ 'The Paris Agreement | UNFCCC', unfccc.int, 30 augustus 2024.

⁵¹ 'Suriname is toegetreten tot Paris Agreement - De Nationale Assemblée', dna.sr, 30 augustus 2024.

⁵² 'The Paris Agreement | UNFCCC', unfccc.int, 30 augustus 2024.

⁵³ 'About GCF | Green Climate Fund', 30 augustus 2024.

⁵⁴ 'Escazú Agreement for young people', unicef.org, 30 augustus 2024.

⁵⁵ 'Escazú Agreement for young people', unicef.org, 30 augustus 2024.

tot het milieu en waarborgt het recht op een gezond milieu.⁵⁶ De belangrijkste pijlers van het Escazú-akkoord zijn:

➤ ***Toegang tot milieu-informatie;***

Dit akkoord vereist dat landen ervoor zorgen dat het publiek toegang heeft tot informatie over milieukwesties, inclusief informatie over plannen en projecten die de omgeving kunnen beïnvloeden.⁵⁷ Dit recht op informatie zorgt ervoor dat burgers goed geïnformeerd zijn en dus beter kunnen participeren in milieubeslissingen.

➤ ***Publieke participatie in milieubesluitvorming;***

Het akkoord bevordert de actieve betrokkenheid van burgers bij de besluitvorming over milieuaangelegenheden. Overheden worden aangemoedigd om consultaties te houden en de meningen van burgers te overwegen bij het maken van beslissingen die het milieu beïnvloeden.⁵⁸ Dit helpt om besluitvorming transparanter en democratischer te maken.

➤ ***Toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden.***

Elk land dient het recht op toegang tot de rechter in milieuzaken te waarborgen en juridische procedures vast te stellen, zodat individuen bezwaar kunnen maken tegen kwesties die betrekking hebben op toegang tot milieu-informatie, publieke participatie in besluitvorming of andere bepalingen die het milieu kunnen schaden of milieuregels kunnen schenden.⁵⁹

Het Escazú-akkoord is vergelijkbaar met het Verdrag van Aarhus. Het Verdrag van Aarhus is primair gericht op landen binnen de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (UNECE).⁶⁰ Een uniek kenmerk van het Escazú-akkoord is de expliciete bescherming van milieuactivisten en verdedigers van mensenrechten die zich inzetten voor het milieu.⁶¹ Het akkoord erkent de risico's waarmee deze groepen worden geconfronteerd, zoals intimidatie, geweld en moord, en benadrukt de noodzaak voor Staten om effectieve maatregelen te nemen ter bescherming van hun veiligheid. Dit akkoord benadrukt niet alleen het recht op toegang tot milieu-informatie,

---

⁵⁶ 'Escazú Agreement for young people', unicef.org, 30 augustus 2024.

⁵⁷ Artikelen 5 en 6 Escazú-akkoord.

⁵⁸ Artikel 7 Escazú-akkoord.

⁵⁹ Artikel 8 Escazú-akkoord.

⁶⁰ 'wetten.nl - Regeling - Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden - BWBV0001700', wetten.overheid.nl, 30 augustus 2024.

⁶¹ Artikel 9 Escazú-akkoord.

publieke participatie in het milieubesluitvormingsproces en toegang tot gerechtigheid in milieuzaken, maar ook de versterking van capaciteiten en samenwerking, ter bevordering van het recht van elke persoon, zowel huidige als toekomstige generaties, om in een gezonde omgeving te leven.⁶² Suriname heeft deze overeenkomst nog niet geratificeerd.⁶³

1.7 De Sustainable Development Goals

De Sustainable Development Goals (SDG's) zijn een reeks van 17 wereldwijde doelstellingen die zijn vastgesteld door de Verenigde Naties om een universele oproep tot actie te doen om armoede te beëindigen, de planeet te beschermen en te zorgen voor welvaart voor iedereen.⁶⁴ De SDG's zijn voortgekomen uit de Millennium Development Goals (MDG's), die van 2000 tot 2015 van kracht waren.⁶⁵ De MDG's richtten zich voornamelijk op armoedebestrijding en sociale ontwikkeling. In September 2015 werden de SDG's officieel aangenomen door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Dit werd vastgelegd in het document genaamd "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development".⁶⁶ Landen wereldwijd zijn actief bezig met de implementatie van de SDG's, met ondersteuning van internationale organisaties, maatschappelijke organisaties en de particuliere sector. SDG 13 richt zich specifiek op het aanpakken van de gevolgen van klimaatverandering. De SDG's zijn geen juridisch bindende verplichtingen voor landen. Landen hebben zich vrijwillig gecommitteerd om actie te ondernemen om deze doelen te bereiken, maar er zijn geen juridische consequenties als een land niet voldoet aan de doelstellingen.⁶⁷ De implementatie van de SDG's is afhankelijk van nationale wetgeving, beleidsmaatregelen en financiering.⁶⁸ Er is echter wel een mechanisme voor monitoring en rapportage opgezet, waarbij landen periodiek verslag uitbrengen over hun voortgang bij het bereiken van de SDG's.⁶⁹ Dit draagt bij aan een zekere mate van verantwoording en transparantie.

---

⁶² Artikel 1 Escazú-akkoord.

⁶³ 'Toetreding Suriname tot Escazú-akkoord ligt op bord van ministeries ROM en BIBIS', srherald.com, 30 augustus 2024.

⁶⁴ 'THE 17 GOALS | Sustainable Development', un.org, 30 augustus 2024.

⁶⁵ 'United Nations Millennium Development Goals', un.org, 30 augustus 2024.

⁶⁶ 'THE 17 GOALS | Sustainable Development', un.org, 30 augustus 2024.

⁶⁷ 'United Nations sustainable development agenda', un.org, 30 augustus 2024.

⁶⁸ 'United Nations sustainable development agenda', un.org, 30 augustus 2024.

⁶⁹ 'Voluntary National Reviews', ohchr.org, 30 augustus 2024.

1.8 Nationale verplichtingen ter bescherming van de rechten van kinderen op een gezond leefklimaat

In deze paragraaf wordt ingegaan op de nationale verplichtingen die Suriname op zich heeft genomen ter bescherming van de rechten van kinderen op een gezond leefklimaat. Hierbij wordt onderzocht in hoeverre wet- en regelgeving, beleid en institutionele kaders bijdragen aan het waarborgen van een leefomgeving die veilig, schoon en duurzaam is voor huidige en toekomstige generaties kinderen.

1.8.1 Nationale verplichtingen op basis van de Grondwet

De Surinaamse Grondwet bevat enkele bepalingen die de bescherming van het milieu en het welzijn van kinderen waarborgen. Hoewel het recht op een gezond leefklimaat niet uitdrukkelijk is vastgelegd, kunnen algemene bepalingen ter bescherming van mensenrechten worden geïnterpreteerd als grondslag voor erkennen en waarborgen van dit recht voor kinderen. In art. 6 sub g GW is opgenomen dat de staat verplicht is tot het scheppen en bevorderen van condities, nodig voor de bescherming van de natuur en voor het behoud van de ecologische balans. Art. 14 GW geeft aan dat een ieder recht heeft op leven. Het recht op leven omvat meer dan slechts het recht om niet willekeurig van het leven te worden beroofd. Het impliceert ook een verplichting voor de Staat om de voorwaarden te waarborgen die een waardig en veilig bestaan mogelijk maken. Zoals eerder vermeld vormt klimaatverandering een bedreiging voor het recht op leven. De Staat is daarom niet alleen moreel, maar ook juridisch verplicht om beleid te voeren dat deze dreiging minimaliseert ten behoeve van zowel huidige als toekomstige generaties. Klimaatverandering kan ook ernstige gevolgen hebben voor het recht op persoonlijke vrijheid en veiligheid.⁷⁰ De gevolgen ervan kunnen leiden tot gedwongen verplaatsing, conflicten, gezondheidsrisico's en gebrek aan basishoeften, waardoor de persoonlijke vrijheid en veiligheid van mensen in gevaar komt. Staten hebben de verplichting om zowel preventieve als beschermende maatregelen te nemen om de impact van klimaatverandering te beperken en de veiligheid van burgers te waarborgen. Mensen die getroffen worden door extreme weersomstandigheden kunnen hun huis, eigendommen en de

---

⁷⁰ Artikel 16 Grondwet van de Republiek Suriname.

sociale structuur van hun gemeenschap verliezen. Dit is een directe inbreuk op het recht op eerbiediging van de woning en het gezinsleven.⁷¹ Staten zijn daarom verplicht om beleid te voeren dat deze rechten beschermt tegen directe en indirecte effecten van klimaatverandering. Op basis van art. 36 Gw heeft een ieder recht op gezondheid. Vervuiling, watertekorten en de verspreiding van de klimaatgevoelige ziektes ondermijnen dit recht. De Staat moet daarom actief optreden tegen klimaatgevaaren die de volksgezondheid schaden. Een ieder heeft recht op ongestoord genot van zijn eigendom, met inachtneming van de beperkingen die bij of krachtens de wet zijn vastgesteld.⁷² De gevolgen van klimaatverandering kunnen ervoor zorgen dat huizen, landbouwgronden en bezittingen verloren gaan, wat een inbreuk vormt op dit recht, vooral als er geen adequate compensatie- of beschermingsmaatregelen bestaan. In het licht van klimaatverandering rust op de Staat de verplichting om het eigendomsrecht te beschermen tegen klimaatgerealeerde bedreigingen. Indien nalatigheid of ontoereikend beleid van de overheid leidt tot schade aan eigendom, kan dit een schending opleveren van het ongestoord eigendomsgenot. In de artt. 38 en 39 GW is opgenomen dat een ieder recht heeft op onderwijs. Kinderen uit gebieden die worden getroffen door overstromingen, zeespiegelstijging of extreme droogte kunnen gedwongen worden te verhuizen, wat leidt tot onderwijsachterstanden. De Staat is verplicht om onderwijs te waarborgen en af te stemmen op de behoeften van de samenleving.

1.8.2 Nationale verplichtingen op basis van de milieuwetgeving

De Milieu Raamwet vormt een wettelijk kader voor duurzaam milieumanagement in Suriname en legt de basis voor nationale maatregelen tegen klimaatverandering. De Nationale Milieu Autoriteit (NMA), ingesteld bij artikel 3 Milieu Raamwet (S.B. 2024 no. 56), is belast met de uitvoering en monitoring van het milieubeleid en de naleving van milieuverdragen waarbij Suriname partij is.⁷³ Op grond van artikel 9 geldt een algemene zorgplicht voor iedere persoon en entiteit op Surinaams grondgebied, waarbij bij vermoedens van milieuschade handelingen dienen te worden nagelaten of beperkt.⁷⁴ Deze zorgplicht legt niet alleen verantwoordelijkheid bij burgers, maar impliceert ook een actieve plicht voor de Staat om het milieu en daarmee ook het klimaat te beschermen. De

---

⁷¹ Artikel 17 Grondwet van de Republiek Suriname.

⁷² Artikel 34 lid 1 Grondwet van de Republiek Suriname.

⁷³ Artikel 3 Milieu Raamwet (S.B. 2024 no. 56).

⁷⁴ Artikel 9 Milieu Raamwet (S.B. 2024 no. 56).

regering is op grond van de artikelen 10 tot en met 14 van de Milieu Raamwet (S.B. 2024 no. 56) verplicht een nationale milieustrategie te ontwikkelen, zoals vastgelegd in het Ontwikkelingsplan van Suriname. Deze dient dan verder door de NMA uitgewerkt te worden tot een Nationaal Milieubeleidsplan. Dit plan moet gericht zijn op duurzame ontwikkeling en omvat onder meer het voorkomen, beperken en herstellen van milieuschade.⁷⁵ In dit kader is ook compensatie van negatieve milieueffecten opgenomen, wat in het licht van klimaatverandering bijzonder relevant is.⁷⁶ Wanneer overheden beseffen dat zij aansprakelijk kunnen worden gesteld voor negatieve klimaateffecten, ontstaat een prikkel om milieuschade zoveel mogelijk te voorkomen en in geval van onvermijdelijke schade tijdig herstel of compensatiemaatregelen treffen. Art. 18 verplicht de NMA ertoe, in nauwe samenwerking met andere overheidsorganen, wet- en regelgeving te ontwikkelen en aan te passen om de implementatie van geratificeerde internationale milieu- en klimaatovereenkomsten te waarborgen.⁷⁷ Het Milieufonds, zoals geregeld in art. 19 van de Milieu Raamwet, is mede bestemd voor de financiering van onderzoek op het gebied van klimaatverandering, alsook het verhogen van milieubewustzijn in de samenleving. De Milieu Raamwet is cruciaal voor de bescherming van kinderrechten in het kader van klimaatverandering, omdat zij de Staat Suriname verplicht tot het ontwikkelen en uitvoeren van milieubeleid dat gericht is op duurzaamheid, preventie en aanpassing. De wet waarborgt onder andere dat milieuschade, waaronder klimaatschade, actief wordt beperkt en hersteld en dat internationale klimaatafspraken worden geïmplementeerd. Zo ondersteunt de wet het recht op een gezond leefklimaat, dat nauw samenhangt met de fundamentele rechten, zoals het recht op gezondheid, onderwijs, bestaanszekerheid en bescherming van kwetsbare groepen.

De Wet Bosbeheer (S.B. 1992 no. 80) is ook van groot belang voor de bescherming van mensenrechten c.q. kinderrechten in het kader van klimaatverandering, omdat zij de Staat verplicht om bossen duurzaam te beheren en ecologische functies te beschermen. Daarmee helpt de wet de gevolgen van klimaatverandering te beperken, wat essentieel is voor het recht op leven, gezondheid, voedsel en een veilig leefmilieu, vooral voor inheemse en tribale gemeenschappen die direct afhankelijk zijn van bossen.

---

⁷⁵ Artikel 12 Milieu Raamwet (S.B. 2024 no. 56).

⁷⁶ Artikel 11 lid 3 sub a Milieu Raamwet (S.B. 2020 no. 97).

⁷⁷ Artikel 18 Milieu Raamwet (S.B. 2024 no. 56).

1.8.3 Niet-bindende beleidskaders ter ondersteuning van klimaatmaatregelen in Suriname

Suriname beschikt over een aantal beleidsdocumenten waarin het vraagstuk van klimaatverandering expliciet is opgenomen. Deze documenten hebben geen bindende juridische status, maar zijn voornamelijk richtinggevend van aard en dienen als beleidsinstrumenten ter ondersteuning van nationale en internationale duurzaamheidsdoelstellingen. Enkele belangrijke documenten in dit kader zijn:

- het National Climate Change Policy, Strategy and Action Plan (NCCPSAP), dat als beleidskader fungeert voor klimaatresiliente maatregelen;⁷⁸
- het Nationaal Ontwikkelingsplan (NOP), waarin klimaatverandering als transversaal thema wordt geïntegreerd binnen nationale ontwikkelingsprioriteiten;
- het Nationaal Adaptatieplan, een beleidsraamwerk dat strategieën bevat voor de prioritaire sectoren om de impact van klimaatverandering zoveel mogelijk te minimaliseren;⁷⁹
- de Nationally Determined Contributions (NDCs), klimaatactieplannen die die in het kader van het Akkoord van Parijs zijn opgesteld. Suriname diende zijn eerste NDC in op 13 februari 2019 en op 9 december 2019 een geactualiseerde versie;⁸⁰
- REDD+ Strategie, een programma van de VN ter vermindering van de effecten van klimaatverandering;⁸¹
- En de Third National Communication (NC3), dat maatregelen bevat die Suriname dient te treffen om zich weerbaar te maken tegen de gevolgen van klimaatverandering, alsook maatregelen die moeten garanderen dat Suriname haar uitstoot van broeikasgassen minimaliseert alsook de status van carbon negatief land.⁸²

1.8.4 Kinderombudspersoon

In Suriname is recentelijk een belangrijke stap gezet in de bescherming van kinderrechten. Met de invoering van de Wet Kinderombudspersoon in 2024 heeft het land formeel een instituut opgericht

---

⁷⁸ ‘sr_climate_change_policy_strategy_action_plan_2014_2021.pdf’, dondru.sr, 28 mei 2025.

⁷⁹ ‘NAP-Suriname-2020.pdf’, unfccc.int, 28 mei 2025.

⁸⁰ ‘Suriname | Climate Promise’, undp.org, 28 mei 2025.

⁸¹ ‘REDD+ Suriname | REDD+’, surinameredd.org, 28 mei 2025.

⁸² ‘Lancering 3th National Communication to the UNFCCC (NC3)’, gov.sr, 28 mei 2025.

dat zich specifiek inzet voor het waarborgen van de rechten en het welzijn van kinderen.⁸³ De kinderombudspersoon zal als onafhankelijke toezichthouder fungeren, belast met het onderzoeken van klachten en het adviseren van publieke en private instellingen over hoe kinderrechten beter kunnen worden nageleefd en versterkt. In 2022 stelde de regering de werkgroep Kinderombudsinstituut Suriname (KOS) in, met als opdracht het voorbereiden van de noodzakelijke wetgeving en beleidsdocumenten⁸⁴. De goedkeuring van deze wet door De nationale Assemblée markeert het formele begin van een instelling die kinderen een stem moet geven in beleidsvorming en uitvoering. Volgens mw. Kaersenhout, voorzitter van de werkgroep KOS, was het oprichten van het instituut meer dan alleen een wettelijke verplichting. Hoewel Suriname al sinds 1993 partij is bij het VN-Kinderrechtenverdrag, worden de belangen van kinderen in de praktijk nog onvoldoende voorop gesteld.⁸⁵ Het instituut is daarom bedoeld als een gids en beschermer voor kinderen, met een diep begrip voor hun leefwereld en specifieke behoeften.⁸⁶ Naast het beschermen van kinderen tegen misbruik, verwaarlozing en onrecht, biedt het instituut ook begeleiding bij problemen in de thuisomgeving, op school of in de gemeenschap.⁸⁷ Op beleidsniveau adviseert het instituut de overheid over verbetering in wet- en regelgeving die de rechten van kinderen raken.⁸⁸

Een concreet voorbeeld van hoe de kinderombudspersoon zijn rol kan vervullen binnen actuele maatschappelijke thema's is het UNICEF-project Climate Landscape Analysis for Children (CLAC). Dit initiatief heeft tot doel de impact van klimaatverandering op kinderen en jongeren te analyseren.⁸⁹ Door middel van CLAC worden data verzameld over specifieke kwetsbaarheden van kinderen als gevolg van klimaatverandering, bijvoorbeeld bij extreme droogte, overstromingen of hittegolven die het onderwijs of de voedselzekerheid beïnvloeden. De inzichten die CLAC oplevert, stellen de kinderombudspersoon in staat om gerichte beleidsaanbevelingen te doen.⁹⁰

---

⁸³ 'Suriname neemt Wet Kinderombudspersoon aan ter bescherming kinderrechten', gov.sr, 27 mei 2025.

⁸⁴ 'Kinderombudsinstituut Suriname gelanceerd; betere behartiging kinderrechten', gov.sr, 27 mei 2025.

⁸⁵ 'Kinderombudsinstituut Suriname gelanceerd; betere behartiging kinderrechten', gov.sr, 27 mei 2025.

⁸⁶ 'Kinderombudsinstituut Suriname gelanceerd; betere behartiging kinderrechten', gov.sr, 27 mei 2025.

⁸⁷ 'Kinderombudsinstituut Suriname gelanceerd; betere behartiging kinderrechten', gov.sr, 27 mei 2025.

⁸⁸ 'Kinderombudsinstituut Suriname gelanceerd; betere behartiging kinderrechten', gov.sr, 27 mei 2025.

⁸⁹ 'Climate_Landscape_Analysis_For_Children_Summary_Report_2023.pdf.pdf', unicef.org, 31 mei 2025.

⁹⁰ Kaersenhout 2025, Onuitgegeven manuscript.

Het CLAC-rapport over Suriname, opgesteld met steun van UNICEF, onderzoekt hoe klimaatverandering, milieuschade en rampenrisico's kinderen in Suriname treffen. Ondanks de minimale bijdrage van Suriname aan de mondiale uitstoot, is het land bijzonder kwetsbaar voor klimaateffecten, vooral in de laaggelegen kustgebieden.⁹¹ Volgens het CLAC-rapport ondervinden kinderen in Suriname onevenredige nadelige gevolgen van klimaatgerelateerde verstoringen in water- en sanitaire voorzieningen, onderwijs en gezondheidszorg.⁹² Vooral in het binnenland leidt dit tot gezondheidsproblemen, leerachterstanden en voedselonzekerheid.⁹³ Hoewel er beleidskaders zijn, ontbreekt het aan uitvoering, coördinatie, kindgerichte aanpakken en financiële middelen.⁹⁴ Het rapport beveelt aan te investeren in klimaatresistente infrastructuur, duurzame energie, voedselzekerheid, mentale zorg, klimaatonderwijs en kindparticipatie.⁹⁵ De bevindingen onderstrepen de noodzaak van onmiddellijke, kindgerichte klimaatactie om een veerkrachtige toekomst voor Surinaamse kinderen te garanderen.

Het CLAC-project sluit bovendien naadloos aan bij artikel 12 IVRK, waarin het recht van kinderen op informatie en participatie is verankerd. Door kinderen actief te betrekken bij gesprekken over klimaatverandering, hen te informeren over de risico's en hen uit te nodigen mee te denken over oplossingen, wordt niet alleen hun bewustzijn vergroot, maar ook hun gevoel van betrokkenheid versterkt.⁹⁶ Zo worden zij niet slechts als slachtoffers van klimaatverandering gezien, maar als actieve deelnemers in de zoektocht naar duurzame en kindvriendelijke oplossingen.

1.9 Internationale verplichtingen ter bescherming van de rechten van kinderen op een gezond leefklimaat

De bescherming van de rechten van kinderen op een gezond leefklimaat is een belangrijke internationale verplichting. Verschillende verdragen bieden kaders voor Staten om de rechten van kinderen te waarborgen, met specifieke focus op de gevolgen van klimaatverandering. De

---

⁹¹ UNICEF 2025, p. 5.

⁹² UNICEF 2025, p. 5.

⁹³ UNICEF 2025, p. 5.

⁹⁴ UNICEF 2025, p. 5.

⁹⁵ UNICEF 2025, p. 5.

⁹⁶ Kaersenhout 2025, Onuitgegeven manuscript.

volgende subparagrafen belichten de verplichtingen van Staten vanuit de perspectieven van verschillende internationale verdragen.

1.9.1 Internationale verplichtingen op basis van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering

Het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering legt op verschillende manieren verplichtingen op aan overheden met betrekking tot het waarborgen van de rechten van mensen, waaronder kinderen, op een gezond leefklimaat. Hoewel het verdrag zelf geen directe verwijzing naar kinderen bevat kunnen de verplichtingen van de verdragsstaten van invloed zijn op de bescherming van de rechten van kinderen. Het verdrag legt de basis voor internationale samenwerking tussen landen om klimaatverandering tegen te gaan door zowel mitigatie- adaptatiemaatregelen te implementeren. Art. 2 van de UNFCCC stelt dat de centrale doelstelling van het verdrag is, om de concentraties van broeikasgassen in de atmosfeer te stabiliseren op een niveau dat schadelijke effecten van klimaatverandering voorkomt. Dit doel is essentieel voor de bescherming van alle mensen, in het bijzonder kwetsbare groepen zoals kinderen. De verantwoordelijkheid van overheden om kinderen te beschermen tegen de schadelijke effecten van klimaatverandering wordt hierdoor impliciet ondersteund. Dit sluit aan bij de bredere agenda van duurzame ontwikkeling en het recht van kinderen op een gezond milieu.

Art. 4 van de UNFCCC legt de verplichtingen van de verdragsstaten vast met betrekking tot klimaatverandering. Het vereist van de partijen dat zij nationale programma's en maatregelen nemen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, de capaciteit voor aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering te vergroten en de kwetsbaarste groepen, waaronder kinderen, te beschermen tegen de negatieve effecten van klimaatverandering. Dit impliceert dat landen de verantwoordelijkheid hebben om specifieke maatregelen te nemen die ook de rechten van kinderen op een gezond klimaat waarborgen.

Het doel van art. 6 van de UNFCCC is om educatie, publieke bewustwording en capaciteitsopbouw met betrekking tot klimaatverandering te bevorderen. Het benadrukt de verantwoordelijkheid van landen om:

- Mensen, inclusief kinderen, bewust te maken van klimaatverandering en de gevolgen ervan;
- Publieke participatie, met inbegrip van jongeren en kinderen, te stimuleren bij het aanpakken van klimaatproblemen;
- Toegang tot informatie over klimaatverandering te verbeteren, zodat ook kinderen en jongeren beter geïnformeerd zijn;
- Wetenschappelijk, technisch en managementpersoneel op te leiden om beter voorbereid te zijn op klimaatuitdagingen;
- Internationale samenwerking te versterken door kennis, opleidingsprogramma's en expertise uit te wisselen, vooral om ontwikkelingslanden te ondersteunen.

Dit artikel richt zich dus op het creëren van een goed geïnformeerde en betrokken samenleving, waarin ook kinderen een actieve rol spelen in de aanpak van klimaatverandering.

In het Parijs Akkoord worden Staten aangemoedigd om bij de uitvoering van hun klimaatbeleid rekening te houden met de rechten van kinderen en andere kwetsbare groepen.⁹⁷ Volgens art. 2 van het Parijs Akkoord hebben Staten de verplichting de stijging van de wereldwijde gemiddelde temperatuur ruim onder 2 °C te houden ten opzichte van het pre-industriële niveau en ernaar te blijven streven de stijging te beperken tot 1,5 °C. Hierdoor zullen de risico's en de gevolgen van klimaatverandering worden beperkt. Verder hebben Staten op basis art. 2 lid 1 sub b van dit Akkoord de verplichting om de aanpassingscapaciteit aan de negatieve gevolgen van klimaatverandering te vergroten en klimaatbestendige ontwikkeling te bevorderen. Art.7 van het Parijs Akkoord benadrukt de belangrijke rol van inclusieve en eerlijke klimaatregelen en moedigt Staten aan om mechanismen te ontwikkelen die de kwetsbare groepen beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Door de nadruk te leggen op kwetsbare groepen, zoals kinderen, roept het Parijs Akkoord landen op om maatregelen te nemen die specifiek gericht zijn op de bescherming van kinderen tegen de schadelijke effecten van klimaatverandering.

Het Kyoto Protocol legt geen expliciete verplichtingen op met betrekking tot mensenrechten bescherming, maar de artikelen 2, 3, 10 en 12 dragen indirect bij aan de bescherming van mensen door emissiereducties, duurzame ontwikkeling en capaciteitsopbouw te bevorderen. In

---

⁹⁷ Preambule Overeenkomst van Parijs.

tegenstelling tot het Parijs Akkoord, waarin de preambule mensenrechten benoemt, ligt de focus van het Kyoto Protocol vooral op technische en kwantitatieve emissiereducties.

1.9.2 Internationale verplichtingen op basis van General Comment nr. 26 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

General Comment nr. 26 van het Comité voor de Rechten van het Kind biedt een gedetailleerde interpretatie van de verplichtingen van landen met betrekking tot de bescherming van kinderen tegen de schadelijke gevolgen van klimaatverandering en milieuschade. Het benadrukt de noodzaak van dringende actie om het recht van kinderen op een gezond en veilig milieu te waarborgen, in lijn met de bepalingen van het Kinderrechtenverdrag. In General Comment nr. 26 wordt duidelijk gesteld dat Staten verantwoordelijk zijn voor de bescherming van kinderen tegen de schadelijke gevolgen van klimaatverandering. Deze bescherming is een essentieel onderdeel van hun verplichtingen onder het verdrag, vooral in de context van de rechten van kinderen op leven, overleving en ontwikkeling en gezondheid.⁹⁸ Staten hebben ook de verplichting om milieuschade te voorkomen, kinderen te beschermen tegen schade van derden en de gevolgen van milieugevaren te minimaliseren, zelfs als deze buiten menselijke controle liggen.⁹⁹ Zij moeten ook het recht van kinderen beschermen om zich uit te spreken over milieu-aangelegenheden, hen toegang bieden tot juiste informatie en hun deelname aan milieubesluitvorming vergemakkelijken.¹⁰⁰ Vervolgens moeten Staten specifieke wetgeving en beleid ontwikkelen die wetenschappelijk onderbouwd zijn en gericht zijn op het bevorderen van de rechten van kinderen met betrekking tot het milieu.¹⁰¹ Dit moet in overeenstemming zijn met internationale richtlijnen en richt zich op het garanderen van een gezond milieu voor kinderen. In dit kader is ook art. 44 van het Kinderrechtenverdrag van belang, dat Staten verplicht regelmatig rapportages uit te brengen aan het VN-Kinderrechtencomité over de maatregelen die zij hebben genomen ter uitvoering van de verdragsbepalingen, inclusief klimaatgerelateerde verplichtingen. Deze rapportageverplichting biedt het Comité de mogelijkheid om toezicht te houden op de naleving van de rechten van het kind, waaronder het recht op een gezond leefmilieu, en Staten aan te sporen

---

⁹⁸ Artikelen 6 en 24 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

⁹⁹ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 68.

¹⁰⁰ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 70.

¹⁰¹ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 70.

tot het nemen effectievere en meer kindgerichte klimaatacties. Alle voorgestelde en reeds van kracht zijnde milieugerelateerde wetgeving, beleid, projecten, voorschriften, begrotingen en besluiten, vereisten doortastende effectbeoordelingen van kinderrechten, in overeenstemming met art. 3 lid 1 van het Kinderrechtenverdrag. Staten moeten eisen dat zowel voor als na de uitvoering een beoordeling wordt uitgevoerd van de directe en indirecte milieu- en klimaat effecten en hoe deze de rechten van kinderen beïnvloeden.¹⁰² Bedrijven zijn verantwoordelijk voor het respecteren van kinderrechten in milieukwesties. Tegelijkertijd zijn Staten verplicht kinderen te beschermen tegen schendingen van hun rechten door derden, waaronder bedrijven.¹⁰³ Daarnaast moeten Staten bedrijven verplichten om zorgvuldigheidsprocedures voor kinderrechten te volgen om hun impact op het milieu en de rechten van kinderen te identificeren, te voorkomen, te beperken en te verantwoorden.¹⁰⁴ Er moeten effectieve rechtsmiddelen beschikbaar zijn om schendingen te herstellen en sociale rechtvaardigheid te bevorderen.¹⁰⁵ Ondanks dat kinderen actief betrokken zijn bij milieu- en klimaatveranderingzaken en erkend worden als rechthebbenden onder het Kinderrechtenverdrag, stuiten zij in veel Staten vanwege hun leeftijd en status op obstakels bij het verkrijgen van juridische erkenning.¹⁰⁶ Dit beperkt hun vermogen om hun rechten op milieugebied effectief te handhaven. Staten zijn verplicht ervoor te zorgen dat kinderen toegang hebben tot de rechter via kindvriendelijke klachtmechanismen die ook rekening houden met geslacht en beperking.¹⁰⁷ Dit moet hen in staat stellen gebruik te maken van effectieve gerechtelijke, semi-gerechtelijke en buitengerechtelijke procedures, waaronder kindgerichte nationale mensenrechteninstellingen, bij schendingen van hun rechten door milieuschade.¹⁰⁸ Daarbij moeten belemmeringen voor kinderen om zelf juridische stappen te ondernemen worden weggenomen, de regels voor procesbevoegdheid worden aangepast en mensenrechteninstellingen worden gemachtigd om klachten van kinderen te behandelen. Staten moeten toegankelijke mechanismen bieden voor klachten over zowel toekomstige als bestaande schendingen van kinderrechten door milieuschade en deze moeten beschikbaar zijn voor alle kinderen onder hun rechtsmacht, ook buiten het grondgebied bij grensoverschrijdende schade.¹⁰⁹ Daarnaast moeten Staten collectieve

---

¹⁰² VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 75.

¹⁰³ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 78.

¹⁰⁴ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 80.

¹⁰⁵ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 82.

¹⁰⁶ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 82.

¹⁰⁷ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 83.

¹⁰⁸ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 83.

¹⁰⁹ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 84.

procedures mogelijk maken, zoals massavorderingen en strategisch procederen, en verjaringstermijnen voor milieugerelateerde kinderrechtenschendingen verlengen.¹¹⁰ Staten moeten zorgen voor effectieve juridische vertegenwoordiging voor kinderen in zaken met betrekking tot milieuschade, met name bij grensoverschrijdende en cumulatieve effecten, en kinderen moeten toegang hebben tot gratis juridische en andere passende bijstand.¹¹¹ Staten dienen aanvullende maatregelen te overwegen om de kosten voor kinderen die rechtsmiddelen zoeken te verlagen, bijvoorbeeld door bescherming tegen nadelige veroordeling in de proceskosten, om het financiële risico te beperken voor kinderen die zaken aanhangig maken in het algemeen belang met betrekking tot milieuaangelegenheden.¹¹² Om de verantwoordingsplicht te versterken en de toegang van kinderen tot de rechter in milieuzaken te verbeteren, moeten Staten onderzoeken of de bewijslast bij jeugdige eisers kan worden verlicht, gezien de vele variabelen en het gebrek aan informatie bij het vaststellen van het oorzakelijk verband.¹¹³ Staten moeten bedrijven verplichten om of deel te nemen aan, of zelf op te zetten, effectieve klachtmechanismen voor kinderen die slachtoffer zijn van schendingen van hun rechten door bedrijfsactiviteiten.¹¹⁴

Er wordt ook van Staten verwacht dat zij zorgen voor passende herstelmaatregelen bij schendingen van kinderrechten als gevolg van milieuschade, waaronder; restitutie, adequate compensatie, rehabilitatie en garantie van niet-herhaling.¹¹⁵ Herstel moet snel plaatsvinden om verdere of toekomstige schendingen van kinderrechten te beperken of te voorkomen. Daarnaast worden Staten ook aangemoedigd om innovatieve herstelmaatregelen toe te passen, zoals het oprichten van intergenerationele comités, waarin kinderen actief participeren om de snelle uitvoering van maatregelen te bepalen en te monitoren om de gevolgen van klimaatverandering te verzachten en zich eraan aan te passen.¹¹⁶ Staten zijn verplicht ervoor te zorgen dat toegang tot toepasselijke internationale en regionale mensenrechtenmechanismen beschikbaar is voor kinderen, onder anderen door het ratificeren van het Facultatief Protocol inzake een communicatieprocedure.¹¹⁷ De

---

¹¹⁰ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 85.

¹¹¹ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 86.

¹¹² VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 86.

¹¹³ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 87.

¹¹⁴ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 86.

¹¹⁵ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 89.

¹¹⁶ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 89.

¹¹⁷ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 90.

informatie over deze mechanismen en het gebruik ervan moet door Staten worden bekend gemaakt aan kinderen, ouders, verzorgers en deskundigen die met en voor kinderen werken.

Staten hebben de bindende plicht om, zowel afzonderlijk als gezamenlijk, via internationale samenwerking op te treden ter eerbiediging, bescherming en naleving van kinderrechten.¹¹⁸ Art. 4 IVRK onderstreept dat de uitvoering van dit verdrag niet enkel een nationale, maar vooral een gezamenlijke wereldwijde verantwoordelijkheid is. De verwezenlijking van de rechten van het kind hangt dus in belangrijke mate af van hoe Staten met elkaar samenwerken. Klimaatverandering vormt een wereldwijde bedreiging voor de rechten van kinderen, die alleen kunnen worden aangepakt door internationale samenwerking.¹¹⁹ Alle landen moeten actief bijdragen aan een effectieve en passende mondiale reactie. In de context van klimaatverandering moeten de verplichtingen van Staten worden bepaald door rekening te houden met hun historische en huidige broeikasgasemissies, evenals het principe van gemeenschappelijk maar gedifferentieerde verantwoordelijkheden en de verschillende capaciteiten van Staten.¹²⁰ Art. 4 IVRK vereist dus dat ontwikkelde landen technische en financiële bijstand bieden aan ontwikkelingslanden. De internationale gemeenschap moet urgenter en effectiever samenwerken om kinderen te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering.¹²¹ Het is essentieel dat overheden, VN-organisaties (zoals UNICEF), maatschappelijke organisaties, de private sector en de kinderen zelf samenwerken.¹²² Deze samenwerking dient zich te richten op het vergroten van de financiering, het bevorderen van kennis- en expertise-uitwisseling, het versterken van juridische kaders en het waarborgen van de daadwerkelijke participatie van kinderen in de besluitvormingsprocessen die hun toekomst bepalen.¹²³ Dit is niet alleen een kwestie van rechtvaardigheid, maar ook van effectiviteit in de strijd tegen klimaatverandering.¹²⁴

---

¹¹⁸ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 91.

¹¹⁹ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 91.

¹²⁰ VN-Kinderrechtencomité 2023, General Comment nr. 26, par. 91.

¹²¹ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

¹²² Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

¹²³ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

¹²⁴ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

1.9.3 Internationale verplichtingen op basis van het Escazú-Akkoord

Staten hebben de verplichting om het recht van alle mensen om in een gezonde omgeving te leven te garanderen.¹²⁵ Volgens het Escazú-akkoord moeten Staten mechanismen opzetten om toegang tot milieu-informatie te waarborgen, vooral voor kwetsbare groepen. Individuen kunnen informatie aanvragen zonder opgave van redenen, en weigeringen moeten schriftelijk worden verantwoord.¹²⁶ Elk land moet transparante systemen voor milieu-informatie creëren en de generatie en verspreiding van rapporten over de staat van het milieu bevorderen.¹²⁷ Ook moeten onafhankelijke milieubeoordelingen worden aangemoedigd en moet toegang tot informatie over publieke middelen worden gegarandeerd. Ten slotte moeten landen zorgen voor informatie over de milieukeurmerken van goederen en diensten, en duurzaamheidsrapporten van bedrijven bevorderen.¹²⁸ Staten moeten openheid, toegankelijkheid, transparantie en betrokkenheid garanderen bij milieukwesties.¹²⁹ Deze verplichtingen beogen een goed geïnformeerde bevolking die kan participeren in milieubesluitvorming. Staten zijn op basis van dit akkoord verplicht de toegang tot gerechtigheid in milieuzaken te waarborgen door procedures op te stellen voor burgers om beslissingen aan te vechten die het milieu of hun rechten schaden en dit omvat schriftelijke gemotiveerde beslissingen, ondersteuning voor kwetsbare groepen en mechanismen om toegang te vergemakkelijken.¹³⁰ Staten moeten een veilige omgeving bieden voor mensen, groepen en organisaties die zich inzetten voor de verdediging van mensenrechten in milieukwesties, zodat zij zonder bedreigingen, beperkingen of onzekerheid kunnen werken. Dit houdt in dat landen internationale mensenrechtenverplichtingen en grondwettelijke principes in acht moet nemen.¹³¹ Bovendien moeten Staten maatregelen treffen om aanvallen, bedreigingen of intimidatie tegen mensenrechtenverdedigers in milieukwesties te voorkomen, te onderzoeken en te bestraffen terwijl zij hun rechten uitoefenen.¹³² Verder moeten Staten de capaciteiten van instellingen versterken door ze van middelen te voorzien en autoriteiten op te leiden over milieurechten.¹³³ Daarnaast

---

¹²⁵ Artikel 4 Escazú-akkoord.

¹²⁶ Artikelen 5 en 6 Escazú-akkoord.

¹²⁷ Artikelen 5 en 6 Escazú-akkoord.

¹²⁸ Artikel 6 Escazú-akkoord.

¹²⁹ Artikelen 6 en 7 Escazú-akkoord.

¹³⁰ Artikel 8 Escazú-akkoord.

¹³¹ Artikel 9 Escazú-akkoord.

¹³² Artikel 9 Escazú-akkoord.

¹³³ Artikel 10 Escazú-akkoord.

moeten programma's worden ontwikkeld voor bewustwording, training van het publiek, inclusief maatregelen voor kwetsbare groepen en educatie over milieurechten moet op alle onderwijsniveau's worden bevorderd.¹³⁴

1.9.4 Internationale verplichtingen op basis van overige mensenrechtenverdragen

Het recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu is een mensenrecht. Dat besliste de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in een resolutie van juli 2022.¹³⁵ De Algemene Vergadering van de VN is het bevoegde internationale orgaan dat het universele karakter van een mensenrecht kan erkennen.¹³⁶ Universele mensenrechten zijn rechten die zo fundamenteel worden geacht, dat iedere persoon er aanspraak op kan maken, slechts en alleen op basis van het mens zijn. Ten tijde van het opstellen van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens in 1948 bestond er weinig bewustzijn over de impact van het milieu op de menselijke leefomstandigheden.¹³⁷ Dat verklaart waarom het recht op een gezonde leefomgeving destijds geen plaats kreeg in de Verklaring. Pas vanaf de jaren zeventig groeide internationaal het besef van de milieuproblematiek en haar gevolgen voor de mens. In de jaren daarna werd het recht op een gezond leefmilieu in toenemende mate verankerd in de grondwetten van verschillende landen. Een resolutie van de Algemene Vergadering is juridisch niet bindend, wat betekent dat individuen zich er niet rechtstreeks op kunnen beroepen bij de rechter. Toenemende milieuvervuiling, klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit hebben verregaande gevolgen voor de manier waarop de mens leeft, nu en in de toekomst.¹³⁸ Deze noemt men 'Triple crisis' en het maakt duidelijk dat mensenrechten en milieu in toenemende mate met elkaar verweven zijn.¹³⁹

Het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR) legt een aantal verplichtingen op aan Staten die invloed kunnen hebben op het recht op een gezond leefklimaat, hoewel het verdrag zelf niet expliciet het recht op een gezond klimaat noemt. Er zijn enkele bepalingen binnen het IVBPR die relevant zijn voor de bescherming van het milieu en de

---

¹³⁴ Artikel 10 Escazú-akkoord.

¹³⁵ VN, Algemene Vergadering, Resolutie 76/300, 28 juli 2022.

¹³⁶ 'Het recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu als', federaalinstituutmensenrechten.be, 16 maart 2025.

¹³⁷ 'Het recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu als', federaalinstituutmensenrechten.be, 16 maart 2025.

¹³⁸ Duin & Tan 2023, p. 7.

¹³⁹ Duin & Tan 2023, p. 7.

waarborging van een gezond leefklimaat, aangezien het verdrag de fundamentele burgerlijke en politieke rechten van individuen beschermt. Het recht op leven wordt beschermd door het IVBPR en kan impliciet betrekking hebben op de bescherming tegen de ernstige effecten van klimaatverandering.¹⁴⁰ Zoals in de voorgaande hoofdstukken reeds is aangegeven, vormt klimaatverandering een reële bedreiging voor het recht op leven, onder meer door toenemende extreme weersomstandigheden, overstromingen, ziektes en voedselschaarste. Daarnaast kunnen ook andere rechten door de gevolgen van klimaatverandering in het gedrang komen, zoals de rechten van minderheden om hun eigen cultuur te beleven, het recht op bescherming tegen willekeurige of onwettige inmenging in het privéleven, het gezinsleven en de woning, zoals vastgelegd in het Verdrag.¹⁴¹ Artikel 24 IVBPR erkent dat kinderen recht hebben op bijzondere bescherming, zowel van hun familie, gemeenschap als van de Staat. In de context van klimaatverandering is dit artikel een belangrijke basis om Staten aansprakelijk te stellen voor het nalaten van beschermende maatregelen ten aanzien van kinderen. Staten worden middels artikel verplicht om in hun klimaatbeleid rekening te houden met de rechten van kinderen. Die bescherming moet preventief, kindgericht en inclusief zijn. In oktober 2018 nam het VN-Mensenrechtencomité General Comment nr. 36 aan. Dit commentaar verduidelijkt dat Staten passende maatregelen moeten nemen tegen omstandigheden die het leven bedreigen.¹⁴² Paragraaf 62 van General Comment nr. 36 benadrukt dat klimaatverandering één van de ernstige bedreigingen vormt voor de uitoefening van het recht op leven, ook voor toekomstige generaties. Staten moeten dus klimaatmaatregelen nemen (mitigatie- en adaptatieregels) om het leven van hun burgers nu en in de toekomst te beschermen. Staten hebben de verplichting om de rechten die het IVBPR garandeert zonder discriminatie te waarborgen.¹⁴³ Dit kan ook betrekking hebben op klimaatkwetsies, waarbij kwetsbare groepen (de armsten, kinderen, inheemse en tribale volkeren) meer blootgesteld worden aan de schadelijke gevolgen van klimaatverandering. Staten dienen ervoor te zorgen dat deze groepen gelijke toegang hebben tot bescherming tegen klimaatverandering en tot middelen die noodzakelijk zijn voor een gezond en duurzaam leefklimaat. In dit kader speelt ook de rapportageplicht uit art. 40 IVBPR een belangrijke rol. Op

---

¹⁴⁰ Artikel 6 lid 1 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

¹⁴¹ Artikel 27 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten; resp. artikel 17 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

¹⁴² VN-Mensenrechtencomité 2018, General Comment nr. 36.

¹⁴³ Artikel 2 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

grond van dit artikel zijn Staten verplicht periodiek verslag uit te brengen aan het VN-Mensenrechtencomité over de wijze waarop zij de in het verdrag opgenomen rechten naleven. Suriname is partij bij dit verdrag.

Het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR) bevat ook verplichtingen voor Staten die betrekking hebben op het recht op een gezond leefklimaat.

In een verklaring benadrukt het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten dat de gevolgen van klimaatverandering rechtstreeks raken aan fundamentele rechten, zoals het recht op gezondheid, voedsel, huisvesting en een bestaanszekerheid.¹⁴⁴ Art. 11 IVESCR garandeert het recht op een adequate levensstandaard, inclusief voedsel, huisvesting en voortdurende verbetering van levensomstandigheden. Een gezond leefklimaat is essentieel voor het waarborgen van een adequate levensstandaard. De gevolgen van klimaatverandering, zoals waterschaarste, voedselonzekerheid en extreme weersomstandigheden kunnen de toegang tot belangrijke basisbehoeften, zoals schoon water, schone lucht, voedzaam voedsel en veilige huisvesting ernstig aantasten. Deze gevolgen worden wereldwijd steeds zichtbaarder en treffen met name de meest kwetsbare groepen in de samenleving, zoals kinderen, inheemse en tribale volkeren.¹⁴⁵ Het Comité wijst erop dat Staten de plicht hebben om doeltreffende maatregelen te treffen die klimaatverandering tegengaan om mensenrechten te beschermen.¹⁴⁶ Ook hebben Staten de verplichting om het recht op lichamelijke en mentale gezondheid te waarborgen.¹⁴⁷ Het recht op een gezond leefklimaat is een essentieel onderdeel van het recht op gezondheid, aangezien de gevolgen van klimaatverandering kunnen leiden tot ernstige gezondheidsproblemen. Staten hebben de verantwoordelijkheid om milieuregels en -beleid te ontwikkelen en te implementeren die de gezondheid van hun burgers beschermen tegen de schadelijke effecten van klimaatverandering.¹⁴⁸ Art. 2 lid 1 IVESCR legt Staten de verplichting op om internationale samenwerkingen aan te gaan om de rechten van dit verdrag te realiseren. Klimaatverandering is een mondiaal probleem die samenwerking vereist tussen Staten. Daarnaast kan het recht op een gezond leefklimaat worden bevorderd door gezamenlijke inspanningen en beleidsmaatregelen die

---

¹⁴⁴ Economic and Social Council 2018, p. 1.

¹⁴⁵ Economic and Social Council 2018, p. 2.

¹⁴⁶ Economic and Social Council 2018, p. 2.

¹⁴⁷ Artikel 12 Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.

¹⁴⁸ Economic and Social Council 2018, p. 2.

de wereldwijde ecologische duurzaamheid ondersteunen. Het Comité verklaart dat rijke landen de plicht hebben om ontwikkelingslanden te ondersteunen in hun aanpassings- en mitigatiestrategieën.¹⁴⁹ Dit omvat onder andere financiële hulp, overdracht van groene technologieën, het delen van kennis en het bevorderen van eerlijke participatie en transparantie in klimaatbeleid. In lijn met deze verplichting vereist art. 16 IVESCR dat Staten periodiek verslag uitbrengen aan het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten over de maatregelen die zij hebben genomen om de rechten uit het verdrag te verwezenlijken. De rapportageverplichting draagt bij aan transparantie en maakt toezicht door het Comité mogelijk. Dit verdrag is ook door Suriname geratificeerd.

Het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) bevat geen expliciet recht op een gezond leefklimaat, maar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) heeft in de zaak *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz v. Zwitserland* wel duidelijk gemaakt dat Staten positieve verplichtingen hebben om burgers te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering.¹⁵⁰ Op basis van art. 2 EVRM moeten Staten maatregelen nemen om het leven van hun burgers te beschermen, ook tegen klimaatrisico's. Art. 8 EVRM is door het EHRM uitgebreid geïnterpreteerd om bescherming te bieden tegen ernstige milieuschade die iemands leefomgeving, woning of privéleven aantast, zoals bevestigd in de zaak *KlimaSeniorinnen Schweiz v. Zwitserland*.¹⁵¹ Het EVRM verplicht Staten om te zorgen voor toegankelijke en effectieve rechtsmiddelen tegen gebrekkig klimaatbeleid. Deze verplichtingen gelden echter niet voor Suriname, omdat het land geen lidstaat van de Raad van Europa is.

Het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens (AVRM) bevat ook geen expliciete bepaling over het recht op een gezond leefklimaat. Een baanbrekend advies van het Inter-Amerikaans Hof, *Advisory Opinion OC-23/17*, werd uitgebracht op verzoek van Colombia. Daarin stelde het Hof dat het recht op een gezond milieu een zelfstandig mensenrecht is dat door het AVRM wordt beschermd.¹⁵² In dit advies werd opgenomen dat Staten maatregelen moeten nemen

---

¹⁴⁹ Economic and Social Council 2018, p. 2.

¹⁵⁰ EHRM 9 april 2024, ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD005360020.

¹⁵¹ 'Summary | Het recht op milieubescherming | Samenvatting WorldSupporter', worldsupporter.org, 16 maart 2025.

¹⁵² 'A Request for an Advisory Opinion at the Inter-American Court of Human Rights: Initial Reactions - Climate Law Blog', columbia.edu, 16 maart 2025.

om mensenrechten te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering, inclusief mitigatie, adaptatie en herstel bij verlies en schade.¹⁵³ Er is ook specifiek aandacht gevraagd voor de bescherming van kinderen, vrouwen, inheemse volkeren, toekomstige generaties en milieuverdedigers.¹⁵⁴ Staten dienen effectieve juridische procedures en rechtsmiddelen te waarborgen voor individuen en gemeenschappen die getroffen worden door klimaatverandering.¹⁵⁵ Het Hof stelde dat Staten verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor milieuschade die buiten hun grenzen plaatsvindt, mits er causal verband is met activiteiten binnen hun jurisdictie.¹⁵⁶ Suriname heeft het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens in het jaar 1987 geratificeerd.

1.10 Juridische verplichtingen versus politieke realiteit

Hoewel Suriname formeel partij is bij diverse internationale verdragen die betrekking hebben op klimaatverandering en mensenrechten c.q. kinderrechten, blijkt de daadwerkelijke implementatie en naleving van deze verplichtingen in de praktijk vaak achter te blijven.¹⁵⁷ Juridisch gezien is er sprake van een duidelijk normatief kader, maar de vertaling van deze normen naar concreet en doeltreffende beleid blijft uit. Mensenrechten- en milieudeskundigen zijn van mening dat de Surinaamse overheid in principe geen fundamentele juridische of praktische belemmeringen ondervindt bij het uitvoeren van haar internationale verplichtingen.¹⁵⁸ Volgens enkele van de geïnterviewde deskundigen ligt het probleem niet bij een gebrek aan middelen of de complexiteit van de regelgeving, maar bij het ontbreken van de politieke wil om deze verplichtingen daadwerkelijk na te leven.¹⁵⁹ Daarentegen wordt gesteld dat overheden, voor de ontwikkelingslanden, voor grote uitdagingen staan bij de implementatie van internationale verplichtingen.¹⁶⁰ Hoewel er internationale klimaatfinanciering beschikbaar is, is de toegang daartoe vaak complex en bureaucratisch van aard is.¹⁶¹ Suriname beschikt niet over voldoende

---

¹⁵³ IACtHR, Advisory Opinion OC-23/17, *Environment and Human Rights*, 15 November 2017, par. 1.

¹⁵⁴ IACtHR, Advisory Opinion OC-23/17, par. 67.

¹⁵⁵ IACtHR, Advisory Opinion OC-23/17, par. 233-240.

¹⁵⁶ IACtHR, Advisory Opinion OC-23/17, par. 38.

¹⁵⁷ Interview mensenrechtenjurist t, 27 mei 2025; Interview milieujurist, 28 mei 2025; Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

¹⁵⁸ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025; Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

¹⁵⁹ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025; Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

¹⁶⁰ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

¹⁶¹ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

capaciteit om dergelijke complexe aanvragen op te stellen.¹⁶² Het ontwikkelen en implementeren van effectief klimaatbeleid, waaronder maatregelen die specifiek gericht zijn op de rechten van kinderen, vereist gespecialiseerde kennis. Iets waar in veel gevallen een tekort aan is.¹⁶³ Bovendien is er op lokaal niveau vaak een gebrek aan gedetailleerde data over de impact van klimaatverandering op kinderen, wat gerichte beleidsvorming bemoeilijkt.¹⁶⁴ Naleving zou mogelijk worden afgedwongen wanneer er gerichte maatschappelijke druk wordt uitgeoefend op de overheid.¹⁶⁵ Dit kan door actoren, zoals het Kinderombudsinstituut, die via toezicht, rapportages en publiek debat kunnen bijdragen aan het vergroten van de politieke urgentie omtrent kinderrechten en klimaatvraagstukken.¹⁶⁶ Deze observaties maken duidelijk dat het juridisch kader weliswaar noodzakelijk is, maar niet volstaat. De huidige overheid heeft zich de afgelopen jaren wel gehouden aan haar rapportageverplichtingen.¹⁶⁷ Effectieve naleving vereist ook institutionele betrokkenheid, maatschappelijk draagvlak en actieve participatie van belanghebbende groepen, waaronder kinderen zelf.¹⁶⁸ In dat licht vormt maatschappelijke druk een cruciale aanvullende motor voor overheidsverantwoordelijkheid en beleidsimplementatie binnen het bestaande juridisch kader.

1.11 Tussenconclusie

Staten hebben zowel op internationaal als nationaal niveau juridische verplichtingen om het recht van kinderen op een gezond leefklimaat te waarborgen. Internationale verdragen, zoals het VN-Klimaatverdrag, het Parijs Akkoord en het Kinderrechtenverdrag, inclusief General Comment nr. 26, bieden de Surinmaamse overheid de mogelijkheid om via wetgeving, beleid en rechterlijke interpretatie maatregelen te nemen ter bescherming van kinderen tegen de gevolgen van klimaatverandering. De genoemde juridische instrumenten verplichten Staten om preventief en herstelgericht milieubeleid te voeren, kinderen te betrekken bij besluitvorming en effectieve rechtsmiddelen te waarborgen bij schendingen. Regionale verdragen, zoals het Escazú-akkoord en

---

¹⁶² Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

¹⁶³ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

¹⁶⁴ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

¹⁶⁵ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025.

¹⁶⁶ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025.

¹⁶⁷ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025.

¹⁶⁸ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025.

mondiale beleidsinstrumenten, zoals SDG's versterken dit kader door nadruk te leggen op transparantie, participatie en toegang tot recht in milieuaangelegenheden. Suriname heeft via de Grondwet, milieuwetgeving en beleidsdocumenten stappen gezet om deze verplichtingen te implementeren, maar effectieve uitvoering en kindgerichte aanpak blijven achter. De rol van het recent opgerichte Kinderombudsinstituut biedt kansen voor versterking van toezicht en belangenbehartiging. Hiermee blijkt dat het internationaal recht de Surinaamse overheid ruime mogelijkheden biedt om de rechten van kinderen op een gezond leefklimaat te waarborgen, maar dat een grotere inspanning vereist is voor effectieve en duurzame bescherming in de praktijk.

Hoofdstuk 2 De invloed van klimaatverandering op de rechten van kinderen

2.1 Inleiding

Na de bespreking van het juridisch kader in het voorgaande hoofdstuk richt dit hoofdstuk zich op de impact van klimaatverandering op de rechten van kinderen wereldwijd en in Suriname. De toenemende temperatuurstijgingen, extreme neerslag, overstromingen, droogtes en andere klimaatgerelateerde fenomenen hebben gevolgen voor het welzijn, de gezondheid, veiligheid, ontwikkeling en toekomst van kinderen. In dit hoofdstuk worden eerst de fenomenen van klimaatverandering besproken en de effecten daarvan op kinderen, zoals gezondheidsrisico's, fysieke veiligheid, onderwijs, voedselzekerheid en psychosociale gevolgen. Vervolgens wordt aandacht besteed aan persoonlijke ervaringen van kinderen wereldwijd en in Suriname, om te illustreren hoe mondiale klimaatontwikkelingen zich lokaal manifesteren. Ook wordt ingezoomd op de bijzondere kwetsbaarheid van bepaalde groepen, waaronder arme kinderen, meisjes, kinderen met een beperking, inheemse en tribale kinderen. Tot slot wordt onderzocht hoe deze gevolgen leiden tot schendingen van bepalingen van het IVRK. Hiermee laat dit hoofdstuk zien dat klimaatverandering niet alleen een ecologische uitdaging is, maar ook een urgente mensenrechtenkwesitie die bijzonder aandacht vraagt voor de bescherming van kinderen.

2.2 Klimaatverandering en haar fenomenen

Het klimaat wordt gedefinieerd door de gemiddelde weerpatronen die een gebied over vele jaren ervaart.¹⁶⁹ Een veranderend klimaat leidt tot veranderende weerpatronen.¹⁷⁰ Verschillende regio's van de wereld hebben verschillende klimaattypes, wat resulteert in diverse typische weerpatronen. Klimaatverandering is het langdurige proces van verandering in deze typische weerpatronen als gevolg van veranderingen in de energiehuishouding van het klimaatsysteem.¹⁷¹ Gedurende de geschiedenis van de aarde heeft klimaatverandering zich voorgedaan als gevolg van natuurlijke

---

¹⁶⁹ 'CCORAL_Suriname: 1.1 Fysieke klimaatverandering', caribbeanclimate.bz, 22 december 2023.

¹⁷⁰ 'CCORAL_Suriname: 1.1 Fysieke klimaatverandering', caribbeanclimate.bz, 22 december 2023.

¹⁷¹ 'CCORAL_Suriname: 1.1 Fysieke klimaatverandering', caribbeanclimate.bz, 22 december 2023.

veranderingen.¹⁷² De huidige klimaatverandering is niet alleen het gevolg van natuurlijke veranderingen, maar ook van menselijke handelingen door de jaren heen. Deze activiteiten dragen bij aan luchtverontreiniging en hebben een directe impact op het klimaatsysteem. De huidige veranderingen verschillen van eerdere veranderingen die de aarde heeft ondergaan, voornamelijk vanwege de hoge concentraties koolstofdioxide in de atmosfeer, die nog nooit eerder zo snel zijn gestegen.¹⁷³

De menselijke oorzaken zijn:¹⁷⁴

- Verbranding van fossiele brandstoffen;
- Ontbossing;
- Industriële processen;
- Landbouw en veeteelt;
- Afvalverwerking.

De natuurlijke oorzaken zijn:¹⁷⁵

- Verandering in zonneactiviteit;
- Vulkanische uitbarstingen.

2.2.1 De verschijnselen van klimaatverandering

Wereldwijd worden er verschillende verschijnselen van klimaatverandering waargenomen. Klimaatverandering is een complex en veelzijdig fenomeen dat diverse effecten heeft op het milieu, de samenleving en de economie. Hieronder worden enkele van de belangrijkste verschijnselen van klimaatverandering beschreven.¹⁷⁶

1. Toename van de gemiddelde wereldwijde temperatuur:

Een van de meest duidelijke indicatoren van klimaatverandering is de toename van de gemiddelde wereldwijde temperatuur in de afgelopen decennia.¹⁷⁷ Dit wordt veroorzaakt

---

¹⁷² ‘CCORAL_Suriname: 1.1 Fysieke klimaatverandering’, caribbeanclimate.bz , 22 december 2023.

¹⁷³ ‘CCORAL_Suriname: 1.1 Fysieke klimaatverandering’, caribbeanclimate.bz , 22 december 2023.

¹⁷⁴ ‘Oorzaken en gevolgen klimaatverandering | WWF | Kom jij ook in actie?’, wwf.nl, 22 december 2023.

¹⁷⁵ ‘Oorzaken en gevolgen klimaatverandering | WWF | Kom jij ook in actie?’, wwf.nl, 22 december 2023.

¹⁷⁶ ‘Wat zijn de gevolgen van klimaatverandering? - Kennisportaal Klimaatadaptatie’, klimaatadaptatienederland.nl , 28 augustus 2025.

¹⁷⁷ ‘Opwarming van de aarde’, klimaat.be, 22 december 2023.

door de toename van broeikasgassen in de atmosfeer, die leiden tot een verhoogde opname van zonne-energie. Verhoogde temperaturen kunnen resulteren in een toename van sterfgevallen, verminderde productiviteit en schade aan de infrastructuur.¹⁷⁸ Kwetsbare groepen, zoals kinderen, ondervinden de grootste impact van deze veranderingen.¹⁷⁹ Dit komt doordat hun lichaam en immuunsysteem nog in ontwikkeling zijn, waardoor ze vatbaarder zijn voor ziekten. Uit een onderzoek van medisch professor Nick Watts blijkt dat kinderen bijzonder vatbaar zijn voor besmettelijke ziekten veroorzaakt door de Vibrio-bacterie.¹⁸⁰ De Vibrio-bacterie is een geslacht van bacteriën dat watergebonden infecties kan veroorzaken.¹⁸¹ De toenemende temperaturen en bevorderen de groei van deze bacterie door een gunstige omgeving te creëren, wat de kans op cholera-uitbraken vergroot, zelfs in landen waar deze ziekte normaal gesproken niet voorkomt.¹⁸² De hogere temperaturen en wisselende regenval vergroten het risico op bosbranden als gevolg van intense hitte en gebrek aan neerslag.¹⁸³ Klimaatverandering kan zorgen voor een verslechtering van de luchtkwaliteit.¹⁸⁴ Met toenemende klimaatopwarming is de kans op hevigere orkanen ook groter.¹⁸⁵

2. Veranderingen in neerslagpatronen:

Klimaatverandering heeft invloed op neerslagpatronen over de hele wereld. Als gevolg van het veranderende klimaat worden vele gebieden wereldwijd al geconfronteerd met frequentere, ernstigere en langdurigere droogten.¹⁸⁶ Niet alleen langdurige droogtes, maar ook zware regenval treffen gebieden, wat uiteindelijk leidt tot overstromingen. Deze overstromingen, samen met stormen, hebben wereldwijd geleid tot dodelijke slachtoffers en enorme economische verliezen in de afgelopen drie decennia.¹⁸⁷

---

¹⁷⁸ ‘Gevolgen van de klimaatverandering - Europese Commissie’, europa.eu, 8 april 2024.

¹⁷⁹ ‘Gevolgen van de klimaatverandering - Europese Commissie’, europa.eu, 8 april 2024.

¹⁸⁰ ‘Klimaatverandering tast reeds de gezondheid van onze kinderen aan’, scientias.nl, 8 april 2024.

¹⁸¹ ‘About Vibrio Infection | Vibrio Infection’, cdc.gov, 1 september 2025.

¹⁸² ‘Klimaatverandering tast reeds de gezondheid van onze kinderen aan’, scientias.nl, 8 april 2024.

¹⁸³ ‘Bosbranden kunnen destructieve stormen een half continent verderop versterken’, nationalgeographic.nl, 8 april 2024.

¹⁸⁴ ‘Luchtverontreiniging | RIVM’, rivm.nl, 8 april 2024.

¹⁸⁵ ‘Nu orkanen in kracht toenemen door klimaatopwarming: dringt nieuwe categorie 6 zich op?’, vrt.be, 8 april 2024.

¹⁸⁶ ‘Gevolgen van de klimaatverandering - Europese Commissie’, europa.eu, 8 april 2024.

¹⁸⁷ ‘Gevolgen van de klimaatverandering - Europese Commissie’, europa.eu, 8 april 2024.

3. Stijging van de zeespiegel

De zeespiegel is door de jaren heen gestegen.¹⁸⁸ Als gevolg van het smelten van ijs op de polen en gletsjers stijgt de gemiddelde zeespiegel wereldwijd.¹⁸⁹ Deze stijging vormt een ernstige bedreiging voor laaggelegen kustgebieden, eilanden en delta's, met risico's op overstromingen, landverlies, verzilting van landbouwgrond en gedwongen migratie.¹⁹⁰

2.3 De effecten van klimaatverandering op kinderen

Zoals in de voorgaande paragrafen besproken hebben de gevolgen van klimaatverandering, zoals de zeespiegelstijging, verandering in neerslagpatronen en de toename van de gemiddelde wereldwijde temperatuur een aanzienlijke impact op kinderen wereldwijd. De gevolgen van klimaatverandering kunnen bijzonder schadelijk zijn voor kinderen en hun toekomst. Enkele van de meest zorgwekkende gevolgen zijn:

a. Gezondheidsrisico's

De extreme hitte kan aanzienlijke negatieve gevolgen hebben op de gezondheid van kinderen, waaronder een verhoogd risico op chronische ademhalingsproblemen, irritatie van de luchtwegen, verergering van astma, uitdroging, zonnesteek, toename van hart- en vaatziekten, ontwikkeling van allergieën, hitteberoerte.¹⁹¹ De combinatie van hittegolven en smog leidt tot meer sterfte onder kinderen.¹⁹² Volgens de WHO leiden hittegolven tot een stijging van het sterfte- en ziektecijfer, vooral bij kwetsbare groepen, zoals zuigelingen en jonge kinderen.¹⁹³ Overstromingen kunnen leiden tot de verspreiding van ziekten door vervuild water, waaronder diarree, malaria, cholera, huidinfecties en andere gezondheidsproblemen.¹⁹⁴ Volgens het WHO-rapport van 2017 “The cost of a polluted environment: 1.7 million child deaths a year” vindt jaarlijks een aanzienlijk aantal kindersterfgevallen plaats als gevolg van vervuild water.¹⁹⁵ Kinderen hebben in vergelijking met volwassenen een minder effectief vermogen om hun lichaamstemperatuur te reguleren, waardoor

---

¹⁸⁸ ‘Gevolgen van de klimaatverandering - Europese Commissie’, europa.eu, 8 april 2024.

¹⁸⁹ ‘Chapter 9: Ocean, Cryosphere and Sea Level Change | Climate Change 2021: The Physical Science Basis’, ipcc.ch, 8 april 2024.

¹⁹⁰ ‘Gevolgen van de klimaatverandering - Europese Commissie’, europa.eu, 8 april 2024.

¹⁹¹ ‘Kinderen en de toenemende gevolgen van hittegolven | UNICEF België’, unicef.be, 8 april 2024.

¹⁹² ‘Luchtverontreiniging | RIVM’, rivm.nl, geraadpleegd op 8 april 2024.

¹⁹³ ‘Gezondheid’, klimaat.be, 8 april 2024.

¹⁹⁴ ‘Meer dan 27 miljoen kinderen in gevaar door overstromingen’, unicef.nl, 5 november 2023.

¹⁹⁵ ‘WHO: jaarlijks sterven 1,7 miljoen kinderen door milieuvervuiling’, trouw.nl, 5 november 2023.

zij vatbaarder zijn voor de gevolgen van extreme hittegolven.¹⁹⁶ Uit UNICEF-rapport van 2022 “559 miljoen kinderen regelmatig blootgesteld aan hittegolven” blijkt dat wereldwijd jaarlijks ongeveer 559 miljoen kinderen meerdere periodes van extreme hitte ervaren.¹⁹⁷ Prognoses tonen aan dat tegen 2050 alle kinderen wereldwijd hiermee te maken zullen krijgen.¹⁹⁸ Kinderen in bepaalde landen in Oost-Afrika en Zuid-Europa worden zwaar getroffen door de extreme hitte. In het jaar 2022 waarschuwde UNICEF dat ten minste 27,7 miljoen kinderen in 27 landen hard zijn geraakt door verwoestende overstromingen.¹⁹⁹ Het aantal getroffen kinderen in landen als Tsjaad, Gambia, Pakistan en Noordoost-Bangladesh bereikt het hoogste niveau in meer dan 30 jaar.²⁰⁰

b. Fysieke veiligheid

Zoals eerder vermeld vergroten de hogere temperaturen en wisselende regenval het risico op bosbranden, wat de fysieke veiligheid van kinderen in gevaar brengt. Als landbouwgronden niets meer produceren als gevolg van extreme droogtes en gezinsinkomsten afnemen, worden gemeenschappen gedwongen om elders naar voedsel- en waterbronnen op zoek te gaan. Dit kan leiden tot concurrentie en conflicten, waardoor kinderen kunnen worden blootgesteld aan geweld.²⁰¹ Kinderen lopen het risico om tijdens overstromingen gewond te raken door drijvende voorwerpen, puin of elektrische gevaren. Zij lopen ook een verhoogd risico op verdrinking.

c. Luchtvervuiling

In 2012 werden luchtvervuiling gezamenlijk in verband gebracht met ongeveer 700.000 sterfgevallen onder kinderen jonger dan vijf jaar.²⁰² Luchtvervuiling wordt niet veroorzaakt door klimaatverandering. Er zijn wel bepaalde vormen van luchtvervuiling die klimaatverandering veroorzaken. Daarnaast kan klimaatverandering bepaalde vormen van luchtvervuiling verergeren, bijvoorbeeld door de toxiciteit van vervuilende stoffen, zoals ozon, een veroorzaker van astma bij kinderen, te versterken.²⁰³ Het verhoogde risico op natuurbranden in verband met hittegolven en

---

¹⁹⁶ ‘Kinderen en de toenemende gevolgen van hittegolven | UNICEF België’, unicef.be, 8 april 2024.

¹⁹⁷ ‘559 miljoen kinderen regelmatig blootgesteld aan hittegolven’, unicef.nl, 8 april 2024.

¹⁹⁸ ‘559 miljoen kinderen regelmatig blootgesteld aan hittegolven’, unicef.nl, 8 april 2024.

¹⁹⁹ ‘Meer dan 27 miljoen kinderen in gevaar door overstromingen’, unicef.nl, 5 november 2023.

²⁰⁰ ‘Meer dan 27 miljoen kinderen in gevaar door overstromingen’, unicef.nl, 5 november 2023.

²⁰¹ ‘Kinderen en de toenemende gevolgen van hittegolven | UNICEF België’, unicef.be, 8 april 2024.

²⁰² Human Rights Council Thirty-fifth session 2017. p 5.

²⁰³ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017. p 5.

droogte heeft gevolgen voor de luchtkwaliteit en de ademhalingsystemen van kinderen.²⁰⁴ Luchtvervuiling en klimaatverandering dragen bij aan een vicieuze cirkel die kinderen onevenredig hard treft, omdat zij door hun hogere ademhalingsfrequentie extra kwetsbaar zijn.²⁰⁵

d. Onderbreking van onderwijs

Extreme hittegolven kunnen leiden tot tijdelijke sluiting van scholen en andere educatieve instellingen.²⁰⁶ De nadelige gevolgen van extreme hittegolven op de gezondheid en voedselzekerheid van kinderen kunnen ook leiden tot verminderde schoolprestaties.²⁰⁷ Overstromingen kunnen scholen beschadigen of tijdelijk sluiten, waardoor kinderen onderbroken worden in hun onderwijs en sociale ontwikkeling.²⁰⁸ Dit kan leiden tot behoorlijke leerachterstanden.

e. Verminderde voedselzekerheid

Klimaatverandering beïnvloedt de beschikbaarheid van water en voedsel met ernstige gevolgen voor kinderen in arme gemeenschappen.²⁰⁹ Droogtes beperken de toegang tot water voor persoonlijk gebruik, landbouw en economische activiteiten.²¹⁰ Met toenemende temperaturen zullen de gewasopbrengsten afnemen, wat resulteert in verminderde voedselzekerheid en hogere voedselprijzen. Het groeiseizoen van de gewassen zal ook door veranderde neerslagpatronen worden verstoord. Als gevolg van de overstromingen lijden ook meer kinderen aan ondervoeding.²¹¹ Voedsel- en watercrises brengen aanvullende risico's met zich mee, zoals een toename van schooluitvallers, kinderarbeid en huiselijk geweld.²¹²

f. Psychosociale impact

De verschijnselen van klimaatverandering met hun nadelige gevolgen kunnen emotionele stress en trauma veroorzaken bij kinderen, vooral als ze getuige zijn van verlies van eigendommen,

---

²⁰⁴ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p. 5.

²⁰⁵ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p. 5.

²⁰⁶ 'Climate Action Campaign Extreme Absence - Climate Action Campaign', actonclimate.com, 28 augustus 2025.

²⁰⁷ 'Heat waves and how they impact children', [unicef.nl](https://www.unicef.nl), 28 augustus 2025.

²⁰⁸ 'Bijna een kwart miljard kinderen misten in 2024 onderwijs door klimaatcrises', [unicef.nl](https://www.unicef.nl), 28 augustus 2025.

²⁰⁹ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.4.

²¹⁰ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.4.

²¹¹ 'Meer dan 27 miljoen kinderen in gevaar door overstromingen', [unicef.nl](https://www.unicef.nl), 5 november 2023.

²¹² Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.5.

evacuaties of het scheiden van familieleden tijdens een noodsituatie. Bosbranden en overstromingen kunnen leiden tot evacuaties en het verlies van woningen en bezittingen, wat kan leiden tot stress, angst en trauma bij kinderen. Als gevolg hiervan vertonen kinderen angstig gedrag, trekken zich terug en hebben last van nachtmerries.²¹³ Hoge temperaturen worden geassocieerd met een toename van geestelijke gezondheidsaandoeningen bij kinderen, waaronder posttraumatische stressstoornis en depressie.²¹⁴

2.3.1 De impact van klimaatverandering op kinderen wereldwijd

Tijdens een onderzoek van de kinderorganisatie, Save the Children, deelden kinderen wereldwijd hun ervaringen over de impact van klimaatverandering.²¹⁵ Hun verhalen geven een uniek en persoonlijk inzicht in hoe klimaatverandering hun leven heeft beïnvloed door natuurrampen, veranderende weersomstandigheden en de gevolgen voor hun dagelijkse activiteiten en gemeenschappen. Wereldwijd worden kinderen geconfronteerd met de ingrijpende gevolgen van klimaatverandering.²¹⁶ Zij ervaren overstromingen en stormen die hun huizen en scholen verwoesten, droogtes die leiden tot voedsel- en waterschaarste en extreme hitte die de gezondheid en concentratie op school belemmert.²¹⁷ Deze omstandigheden veroorzaken niet alleen fysieke schade en ziekte, maar hebben ook psychosociale gevolgen, zoals stress en trauma door verlies van hun woonomgeving of gedwongen verplaatsing.²¹⁸ Vooral meisjes zijn extra kwetsbaar, omdat zij vaker risico lopen op gendergerelateerd geweld en soms gedwongen worden vroegtijdig te stoppen met school of te trouwen vanwege economische nood.²¹⁹ Klimaatverandering bedreigt hierdoor wereldwijd de gezondheid, veiligheid, het onderwijs en de toekomst van kinderen.

2.3.2 De impact van klimaatverandering op kinderen in Suriname

Ook in Suriname ervaren kinderen de gevolgen van klimaatverandering. Interviews met kinderen uit paramaribo, Saramacca, Brokopondo en Sipaliwini geven inzicht in hun ervaringen en hun

---

²¹³ 'More than 16,000 children are displaced following Libya floods, unicef.org, op 14 mei 2024.

²¹⁴ 'Kinderen en de toenemende gevolgen van hittegolven | UNICEF België, unicef.be, 8 april 2024.

²¹⁵ 'How is the climate crisis impacting on children?', savethechildren.net, 14 mei 2024.

²¹⁶ 'How is the climate crisis impacting on children?', savethechildren.net, 14 mei 2024.

²¹⁷ 'How is the climate crisis impacting on children?', savethechildren.net, 14 mei 2024.

²¹⁸ 'How is the climate crisis impacting on children?', savethechildren.net, 14 mei 2024.

²¹⁹ 'How is the climate crisis impacting on children?', savethechildren.net, 14 mei 2024.

kennis over kinderrechten. De kinderen beschrijven hoe extreem weer, zoals hevige regenval, overstromingen, droogte en hitte, hun woonomgeving, schoolgang, gezondheid en sociale activiteiten beïnvloedt. Deze perspectieven bieden een persoonlijk beeld van de effecten van klimaatverandering.

In Paramaribo gaven enkele kinderen aan wel bekend te zijn met de term ‘klimaatverandering’, maar niet met hun specifieke kinderrechten, waaronder het recht op een schone en gezonde leefomgeving.²²⁰ Zij beschreven hoe hevige regenval leidt tot wateroverlast in hun woonomgeving, waardoor zij regelmatig schooldagen missen.²²¹ Ook uitten zij zorgen over gezondheidsrisico’s door vervuild water en het uitblijven van effectieve overheidsmaatregelen.²²² Als mogelijke oplossingen noemden zij het verbeteren van afwatering, het schoonhouden van de leefomgeving en het vergroten van bewustwording omtrent klimaatverandering en kinderrechten.²²³

In Saramacca merken kinderen de gevolgen van klimaatverandering doordat zij schooldagen missen bij hevige regenval en omdat de kleinschalige landbouw daaronder lijdt.²²⁴ Extreme weersomstandigheden hebben directe gevolgen voor voedselvoorziening binnen hun gezin en beperken hun mogelijkheden tot buitenspelen.²²⁵ Ook de kinderen in Saramacca wisten weinig over klimaatverandering en hun kinderrechten, maar na toelichting benadrukten zij het belang van het horen van de stem van kinderen in dit vraagstuk.

In Brokopondo hebben kinderen uit Klaaskreek over het algemeen minder last van overstromingen vanwege de hogere ligging van hun woongebied, maar extreme hitte zorgt er regelmatig voor dat schooldagen worden ingekort.²²⁶ In 2022 raakte een naburig dorp, Nyung-Lombe, zwaar getroffen door overstromingen, waarbij kostgronden, woningen en scholen verloren gingen.²²⁷ Deze gemeenschap ontving nauwelijks overheidssteun, waardoor bewoners uit omliggende dorpen zelf

---

²²⁰ Interview, kinderen, Paramaribo 1 juni 2025.

²²¹ Interview, kinderen, Paramaribo 1 juni 2025.

²²² Interview, kinderen, Paramaribo 1 juni 2025.

²²³ Interview, kinderen, Paramaribo 1 juni 2025.

²²⁴ Interview, kinderen, Saramacca 24 november 2024.

²²⁵ Interview, kinderen, Saramacca 24 november 2024.

²²⁶ Interview, kinderen, Brokopondo 28 september 2024.

²²⁷ ‘Wateroverlast Suriname rivier maakt Brokopondo bewoners radeloos’, keynews.sr, 30 september 2024.

hulp organiseerden.²²⁸ Dit leidde tot frustratie over het gebrek aan betrokkenheid vanuit de overheid.

In Sipaliwini werd een bijzonder zorgwekkend beeld geschetst. Hier worden periodes van extreme droogte en hevige regenval afgewisseld, met grote gevolgen voor de voedselzekerheid en het onderwijs.²²⁹ Droogte leidt ertoe dat rivieren vrijwel droogvallen, waardoor de visvangst sterk afneemt, terwijl hevige regenbuien landbouw en veeteelt vernietigen.²³⁰ Kinderen kunnen niet naar school tijdens perioden van hevige regenval of extreme droogte, omdat zij door voedselgebrek of concentratieproblemen de lessen niet kunnen volgen.²³¹ Volgens dorpsvertegenwoordiger treft klimaatverandering kwetsbare groepen, in het bijzonder kinderen, op onevenredige wijze.²³² Er ontbreekt gerichte compensatie of steun vanuit de overheid voor de verliezen die door klimaatverandering ontstaan.²³³

Mensenrechten- en milieudeskundigen benadrukken dat vaak onvoldoende wordt beseft dat ook kinderen in Suriname direct worden getroffen door de gevolgen van klimaatverandering.²³⁴ In het bijzonder zijn het de kinderen in het binnenland van Suriname, behorend tot de inheemse en tribale gemeenschappen, die onevenredig zwaar worden getroffen.²³⁵ Door hun sterke afhankelijkheid van de natuurlijke leefomgeving voor voedsel, water en culturele tradities, ondervinden zij meer hinder van milieuproblemen, zoals overstromingen, droogtes en verlies van biodiversiteit. Deze kwetsbaarheid wordt verergerd door beperkte toegang tot basisvoorzieningen, zoals gezondheidszorg, onderwijs en infrastructuur, waardoor hun rechten op ontwikkeling, gezondheid en een veilige leefomgeving onvoldoende wordt gewaarborgd.

---

²²⁸ Interview, kinderen, Brokopondo 28 september 2024.

²²⁹ Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

²³⁰ Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

²³¹ Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

²³² Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

²³³ Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

²³⁴ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025; Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

²³⁵ Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025; Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

2.4 Kinderen in kwetsbare situaties wereldwijd en in Suriname

De negatieve gevolgen van klimaatverandering treffen onevenredig zwaar arme kinderen, inheemse en tribale kinderen en kinderen met een beperking, ook in Suriname. Bovendien zullen kinderen in ontwikkelingslanden, vooral degenen in geografisch kwetsbare gebieden zoals rivier- en kustgebieden, droge regio's, poolzones en andere kwetsbare ecosystemen, disproportioneel worden getroffen.²³⁶ De gevolgen van klimaatverandering zullen in Suriname vooral de kinderen hun recht op gezondheid, levensstandaard, onderwijs en ontwikkeling aantasten.²³⁷

Meisjes lopen verhoogde risico's door klimaatverandering.²³⁸ Meisjes worden van school gehaald om huishoudelijke taken te verrichten, zoals de zorg voor ouderen, het halen van water en koken, wanneer huishoudens worden getroffen door stress veroorzaakt door klimaatverandering.²³⁹ Ook in Suriname ervaren meisjes vergelijkbare effecten, vooral in rurale gebieden.²⁴⁰ Om de gevolgen van klimaatverandering op het levensonderhoud te bestrijden, kunnen meisjes soms worden uitgehuwd, verhandeld of gedwongen te werken, met gevolgen voor hun onderwijs, gezondheid, vrijheid en veiligheid. Evacuatie naar opvanglocaties zonder veilige faciliteiten voor meisjes verhoogt de risico's op alle vormen van seksuele intimidatie en geweld, inclusief mensenhandel, wat kan leiden tot hogere percentages van tienerzwangerschappen bij meisjes en gedwongen huwelijken.²⁴¹

Wereldwijd zijn inheemse en tribale volkeren, ook in Suriname, afhankelijk van klimaatgevoelige ecosystemen voor hun levensonderhoud.²⁴² De traditionele leefwijze van inheemse en tribale volkeren kan negatief worden beïnvloed door stijgende temperaturen en veranderende neerslagpatronen.²⁴³ Door verandering in neerslagpatronen en temperaturen kunnen traditionele landbouwmethoden en jachtgronden minder productief worden.²⁴⁴ Dit kan leiden tot ondervoeding en gezondheidsproblemen bij kinderen, die bijzonder kwetsbaar zijn voor een tekort aan essentiële voedingsstoffen. Inheemse en

---

²³⁶ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.7.

²³⁷ Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025; Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

²³⁸ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.7.

²³⁹ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.7.

²⁴⁰ Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

²⁴¹ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.7.

²⁴² Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.7.

²⁴³ Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

²⁴⁴ Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

tribale kinderen leren van jongs af aan over landbouw, jagen en visserij. Wanneer ecosystemen veranderen kan deze traditionele kennis minder toepasbaar of zelfs nutteloos worden.²⁴⁵ Hierdoor raken deze kinderen waardevolle culturele en ecologische kennis kwijt, die cruciaal is voor hun identiteit en overleving.²⁴⁶

De negatieve gevolgen van klimaatverandering kunnen ongelijkheden verergeren die kinderen met een beperking al ervaren.²⁴⁷ Het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap benadrukt dat de meerderheid van de mensen met een beperking in armoede leeft.²⁴⁸ Kinderen met een beperking kunnen sociale en economische uitsluiting ervaren, buitengesloten worden van besluitvormingsprocessen, moeilijkheden ondervinden bij de toegang tot sociale diensten, een grotere kans hebben om in armoede te leven en fysieke mishandeling te ondergaan, terwijl ze tegelijkertijd minder toegang hebben tot onderwijs- en medische diensten.²⁴⁹ Ook in Suriname ervaren kinderen met een beperking deze uitdagingen, waardoor de impact van klimaatverandering op hen onevenredig groot is, met name in kwetsbare en rurale gemeenschappen waar sociale voorzieningen en toegankelijkheid beperkt zijn.²⁵⁰ Dit benadrukt het belang van artikel 23 IVRK, dat expliciet het recht van kinderen met een beperking op een volwaardig leven, gelijke toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en sociale ondersteuning waarborgt.

2.5 Schendingen van kinderrechten door klimaatgerelateerde noodsituaties

De impact van klimaatverandering op kinderen wereldwijd, inclusief Suriname, zoals besproken in de paragrafen 2.4 en 2.5, leidt tot talrijke schendingen van kinderrechten. Een essentieel artikel van het IVRK is art. 3, dat bepaalt dat het belang van het kind altijd voorop moet staan. Deze bepaling wordt ongetwijfeld geschonden gezien de impact die klimaatverandering heeft op kinderen. Op basis van de kinderperspectieven wereldwijd en in Suriname, zoals besproken in de vorige paragrafen, blijkt dat de impact van klimaatverandering de fundamentele belangen van kinderen, waaronder veiligheid, gezondheid en ontwikkeling niet altijd waarborgt. Een ander artikel dat geschonden wordt, is art. 6 IVRK, dat het recht van kinderen op leven, overleven en ontwikkeling beschermt. Het recht op leven wordt geschonden door de gevolgen die kinderen lopen door extreme hitte, luchtverontreiniging,

---

²⁴⁵ Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

²⁴⁶ Interview, dorpsvertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.

²⁴⁷ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.8.

²⁴⁸ Preamble sub t Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

²⁴⁹ Human Rights Council Thirty-fifth session 2017, p.8.

²⁵⁰ Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

overstromingen en andere klimaatgerelateerde noodsituaties en het recht op ontwikkeling wordt geschonden door de onderbreking van onderwijs als gevolg van extreme weersomstandigheden, verminderde voedselzekerheid en de psychosociale impact van klimaatgerelateerde noodsituaties. Op grond van art. 9 IVRK heeft elk kind het recht bij zijn ouders op te groeien en om met beide ouders contact te houden wanneer het kind van één of van beiden gescheiden leeft, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind. Bij evacuaties als gevolg van klimaatgerelateerde noodsituaties worden volgens UNICEF heel wat kinderen gescheiden van hun ouders.²⁵¹ Dit is dus in strijd met art. 9 van het Kinderrechten Verdrag. Volgens art. 24 IVRK hebben kinderen het recht op de hoogst haalbare standaard van gezondheid. Dit recht wordt geschonden gezien de vele gezondheidsrisico's die gepaard gaan met klimaatverandering, zoals eerder genoemd. Klimaatverandering heeft aanzienlijke gevolgen die leiden tot voortdurende onderbrekingen in het onderwijs van kinderen. Dit is in strijd met de artt. 28 en 29 IVRK, die het recht van elk kind op onderwijs en de ontwikkeling van hun persoonlijkheid, talenten, geestelijke en lichamelijke vermogens waarborgen. De gevolgen van klimaatverandering, zoals verminderde voedselzekerheid en beperkte toegang tot schoon drinkwater, schenden het recht van kinderen op een adequate levensstandaard, zoals vastgelegd in art. 27 IVRK. Bovendien kunnen gedwongen evacuaties, waarbij kinderen hun huis en gemeenschap moeten verlaten als gevolg van natuurrampen, ernstige gevolgen hebben voor hun geestelijke en lichamelijke gezondheid, sociale integratie en toegang tot onderwijs. Deze aspecten zijn essentieel voor hun ontwikkelingen en worden beschermd door art. 27 IVRK. Kinderen kunnen vanwege de gevolgen van klimaatverandering blootgesteld worden aan verschillende vormen van geweld, wat in strijd is met art. 19 IVRK. Dit artikel stelt dat kinderen recht hebben op bescherming tegen alle vormen van fysieke en mentale mishandeling, verwaarlozing, uitbuiting en misbruik. Het dwingen van meisjes om te trouwen vanwege de economische moeilijkheden waarmee hun families worden geconfronteerd als gevolg van de klimaatverandering is ook in strijd met het IVRK. Hoewel het IVRK geen expliciet artikel bevat dat kindhuwelijken rechtstreeks noemt of verbiedt, is duidelijk dat kinderen beschermd moeten worden tegen deze praktijk, zoals geïmpliceerd in verschillende artikelen. Bijvoorbeeld art. 34 IVRK verplicht Staten om kinderen te beschermen tegen elke vorm van seksuele exploitatie en seksueel misbruik, wat kan worden geïnterpreteerd als het bieden van bescherming tegen gedwongen huwelijken waar seksuele uitbuiting vaak een rol speelt. Daarnaast wordt art. 23 IVRK geschonden, dat expliciet het recht van kinderen met een beperking op een volwaardig leven, inclusief gelijke

---

²⁵¹ International Data Alliance for Children on the Move 2024, p. 24.

toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en sociale ondersteuning waarborgt. Klimaatverandering beperkt de uitoefening van deze rechten aanzienlijk voor kinderen met een beperking in Suriname en wereldwijd.

2.6 Tussenconclusie

Klimaatverandering vormt een directe en ingrijpende bedreiging voor de rechten van kinderen, zowel wereldwijd als in Suriname. Zowel fysieke als psychosociale effecten, variërend van gezondheidsproblemen en onderbreking van het onderwijs tot voedselonzeekerheid en trauma, tasten fundamentele kinderrechten aan, zoals vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Vooral kinderen uit kwetsbare situaties, zoals de tribale en inheemse gemeenschappen, meisjes en kinderen met een beperking, worden onevenredig hard getroffen. Dit hoofdstuk toont aan dat verschillende artikelen van het IVRK, waaronder de artikelen 3, 6, 9, 24, 27, 28, 29 en 34 structureel geschonden worden als gevolg van klimaatgerelateerde noodsituaties. Hiermee wordt duidelijk dat klimaatverandering niet alleen een ecologische kwestie is, maar ook een urgente mensenrechtenkwestie, met bijzondere aandacht voor kinderen. Uit het verrichte onderzoek is ook gebleken dat de Surinaamse kinderen onvoldoende zijn geïnformeerd over hun kinderrechten en weinig kennis hebben over wat klimaatverandering precies inhoudt. Hierdoor missen zij belangrijke informatie die hen kan helpen hun rechten te begrijpen en zich bewust te worden van de impact van klimaatverandering op hun toekomst.

Hoofdstuk 3 De Rechtstoegang voor kinderen in klimaatgeschillen

3.1 Inleiding

Overheden dragen een primaire verantwoordelijkheid voor het beschermen van kinderrechten. Het is van eminent belang dat kinderen, als rechtssubjecten, toegang hebben tot effectieve juridische procedures wanneer hun rechten in gedrang komen door klimaatgerelateerde beleidsnalatigheid of schadelijke milieueffecten. In dit hoofdstuk wordt onderzocht welke internationale juridische procedures beschikbaar zijn voor kinderen om overheden juridisch ter verantwoording te roepen bij schendingen van hun recht op een gezond leefklimaat en verder zullen ook enkele internationale rechtszaken geanalyseerd worden om te illustreren hoe kinderen in de praktijk juridische stappen hebben ondernomen in klimaatzaken. Deze cases bieden waardevolle inzichten in de juridische mogelijkheden en beperkingen binnen het huidige internationale rechtskader.

3.2 Individuele klachtenprocedures onder mensenrechtenverdragen

In de volgende subparagrafen zal worden ingegaan op de klachtprocedures die voortvloeien uit verschillende mensenrechtenverdragen. Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan de mogelijkheden voor individuen, met inbegrip van kinderen, om klachten in te dienen bij toezichthoudende organen. Achtereenvolgens komen de procedures aan bod onder het Facultatief Protocol bij het IVRK inzake een Communicatieprocedure, het Facultatief Protocol bij het IVBPR, het Facultatief Protocol bij het IVESCR, het AVRVM en het EVRM.

3.2.1 Het Facultatief Protocol bij het IVRK inzake een Communicatieprocedure

Een belangrijk instrument binnen het internationaal recht dat kinderen directe toegang tot een klachtprocedure verleent, is het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake een Communicatieprocedure oftewel het Derde Facultatief Protocol bij het IVRK (OP3). Dit protocol werd in 2011 aangenomen en trad in 2014 in werking. Dit Facultatief protocol biedt kinderen en hun vertegenwoordigers de mogelijkheid om individuele klachten in te dienen bij het VN-Comité

voor de Rechten van het Kind over schendingen van kinderrechten, inclusief schendingen gerelateerd aan klimaatverandering.²⁵² Enkele ontvankelijkheidsvoorwaarden voor het indienen van een klacht zijn, dat de klacht niet anoniem mag zijn, niet reeds bij een andere internationale instantie in behandeling mag zijn (of zijn geweest), en dat alle beschikbare nationale rechtsmiddelen volledig moeten zijn uitgeput, tenzij het inschakelen van nationale rechtsmiddelen waarschijnlijk zal leiden tot een onredelijk lange procedure of indien die rechtsmiddelen naar verwachting geen effectieve uitkomst of genoegdoening voor de klagers zullen bieden.²⁵³ Landen die dit Protocol ondertekenen kunnen ervoor kiezen om ook toe te staan dat ze door andere landen aangeklaagd worden bij het Comité, als ze de rechten van kinderen schenden, maar dit mag alleen als beide landen daar vooraf mee akkoord zijn.²⁵⁴ Het Comité kan alleen niet-bindende aanbevelingen doen, maar geen sancties opleggen.²⁵⁵ Niet alle landen, zoals Suriname, hebben dit Protocol geratificeerd, waardoor klachten bij het Kinderrechtencomité op basis van dit protocol niet mogelijk zijn. Het Facultatief Protocol bij het IVRK betreffende een Communicatieprocedure is een belangrijke stap in de internationale bescherming van kinderrechten. Het biedt een aanvullend rechtsmiddel voor kinderen om hun stem te laten horen bij ernstige schendingen van hun rechten. De effectiviteit van het Protocol hangt sterk af van de bereidheid van Staten om het te ratificeren, implementeren en de aanbevelingen van het Comité na te leven.

3.2.2 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten

Het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten voorziet in de instelling en organisatie van het Comité voor de Rechten van de Mens (VN-Comité). Het verdrag erkent het recht van Staten om klachten in te dienen tegen andere verdragsstaten.²⁵⁶ Daarnaast biedt dit verdrag via het Eerste Facultatief Protocol de mogelijkheid voor individuen om klachten in te dienen tegen schendingen van hun verdragsrechten. Dit protocol werd in 1966 aangenomen en trad in 1976 in werking. De behandeling van individuele klachten wordt gezien als één van de

---

²⁵² Artikel 5 Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake een Communicatieprocedure.

²⁵³ Artikel 7 Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake een Communicatieprocedure.

²⁵⁴ Artikel 12 Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake een Communicatieprocedure.

²⁵⁵ 'Het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties', kinderrechten.nl, 16 maart 2025.

²⁵⁶ Artikel 41 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

belangrijkste bevoegdheden van het VN-Comité Een land dat het IVBPR en het bijbehorende Facultatief Protocol heeft ondertekend, erkent dat het VN-Comité bevoegd is om klachten te ontvangen en te beoordelen van personen binnen dat land die menen dat hun rechten zijn geschonden.²⁵⁷ Het VN-Comité behandelt geen klachten over landen die IVBPR wel hebben ondertekend, maar dit Protocol niet.²⁵⁸ Individuen die stellen dat één van hun in het IVBPR genoemde rechten is geschonden, kunnen nadat zij alle beschikbare rechtsmiddelen hebben uitgeput, een schriftelijke klacht indienen bij het Comité ter overweging.²⁵⁹ Het Comité doet geen zitting, maar behandelt klachten op basis van schriftelijke stukken.²⁶⁰ Het Comité formuleert zijn oordeel, bekend als views, waarin het vaststelt of er sprake is van een schending van het verdrag. Deze views zijn juridisch niet bindend, maar wel gezaghebbend.²⁶¹ Staten worden geacht zich eraan te houden. Er is een speciale Follow-Up Rapporteur die toeziet op de uitvoering.²⁶² Dit Facultatief Protocol bij de IVBPR is niet door Suriname geratificeerd.²⁶³

3.2.3 Het Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten

Het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten kent sinds 2013 ook de mogelijkheid voor individuele klachten, maar via een aanvullend verdrag, nl; het Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten. Net als bij het IVBPR geldt dat alleen Staten die dit protocol hebben ondertekend en geratificeerd, onder deze klachtprocedure vallen. De indiening van klachten vindt plaats bij het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten.²⁶⁴ De klacht moet schriftelijk en niet anoniem zijn, een schending aantonen van één of meerdere rechten uit het IVESCR en aangeven dat alle nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput, tenzij deze ineffectief of onredelijk langdurig zijn.²⁶⁵ De

---

²⁵⁷ Artikel 1 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

²⁵⁸ Artikel 1 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

²⁵⁹ Artikel 2 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

²⁶⁰ Artikel 5 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten

²⁶¹ U.N. Human Rights Committee 2001, p. 377.

²⁶² U.N. Human Rights Committee 2001, p. 373.

²⁶³ 'Multilaterale verdragen', sris.sr, op 16 maart 2025.

²⁶⁴ Artikel 1 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.

²⁶⁵ Artikel 3 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.

klacht mag ook niet eerder zijn behandeld door een andere internationale instantie.²⁶⁶ Indien de klacht ontvankelijk wordt verklaard, volgt een inhoudelijke beoordeling, waarbij de betrokken Staat de gelegenheid krijgt om schriftelijk te reageren en beide partijen schriftelijke argumenten en documenten kunnen indienen ter onderbouwing van standpunten.²⁶⁷ Na het onderzoeken van een ingediende klacht geeft het Comité haar standpunt, ook bekend als views, en eventuele aanbevelingen aan de betrokken partijen. Hoewel de views niet juridisch bindend zijn wordt de verdragsstaat geacht deze standpunten serieus te nemen en binnen zes maanden een schriftelijke reactie geven, inclusief informatie over eventuele genomen maatregelen.²⁶⁸ Daarnaast kan het Comité de verdragsstaat verzoeken om aanvullende informatie over de voortgang en de uitvoering van deze maatregelen, bijvoorbeeld in de rapportages die de Staat periodiek indient op grond van de artikelen 16 en 17 van het IVESCR.²⁶⁹ Suriname heeft dit Facultatief Protocol niet geratificeerd. Dit betekent dat individuen in Suriname geen gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om klachten in te dienen bij het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten wanneer zij menen dat hun rechten vastgelegd in dit Verdrag zijn geschonden.

3.2.4 De klachtenprocedure op grond van het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens

Het internationaal klachtenproces onder het AVRVM bestaat uit twee fasen, beide onder toezicht van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). Iedere persoon, groep, of erkende Niet-Gouvernementele Organisatie (NGO) mag een klacht indienen bij de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens als zij menen dat een verdragsstaat het verdrag schendt (fase 1).²⁷⁰ Ook hier moet de aanklager alle rechtsmiddelen hebben uitgeput, tenzij deze middelen niet beschikbaar, niet effectief zijn of onredelijk lang duren.²⁷¹ Daarnaast moet de klacht binnen een redelijke termijn worden ingediend, doorgaans binnen zes maanden na de definitieve beslissing op nationaal niveau.²⁷² Hiermee wordt voorkomen dat klachten te lang blijven liggen en

---

²⁶⁶ Artikel 3 lid 2 sub c Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.

²⁶⁷ Artikel 6 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.

²⁶⁸ Artikel 9 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.

²⁶⁹ Artikel 12 Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.

²⁷⁰ Artikel 44 het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

²⁷¹ Artikel 46 lid 1 sub a en lid 2 het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

²⁷² Artikel 46 lid 1 sub b het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

er onzekerheid ontstaat. Verder mag de zaak niet tegelijkertijd elders in behandeling zijn, bijvoorbeeld bij een VN-Comité of een ander internationaal mensenrechtenorgaan dat bevoegd is een oordeel te vellen over de kwestie.²⁷³ Als de Commissie beslist dat de klacht ontvankelijk is, volgt een inhoudelijk onderzoek naar de gestelde mensenrechtenschending. Tijdens deze fase kunnen er hoorzittingen plaatsvinden, waarbij beide partijen hun standpunten toelichten.²⁷⁴ Daarnaast probeert de Commissie een minnelijke schikking tot stand te brengen tussen het slachtoffer en de Staat.²⁷⁵ Indien er geen schikking wordt bereikt, stelt de Commissie een rapport op met haar bevindingen.²⁷⁶ In dit rapport staat of de Commissie van oordeel is dat er sprake is van een schending van het Verdrag. Vervolgens wordt het rapport toegezonden aan de betrokken Staat, die het niet openbaar mag maken. In dit rapport kan de Commissie aanbevelingen opnemen om de schending te herstellen. De Staat krijgt een termijn van maximaal drie maanden om hieraan te voldoen. Indien binnen die termijn geen schikking is bereikt en de zaak niet naar het Inter-Amerikaans Hof is voorgelegd (fase 2), kan de Commissie overgaan tot publicatie van haar definitieve bevindingen en de Staat oproepen tot concrete maatregelen.²⁷⁷ Slechts Staten die partij zijn en de Commissie hebben het recht om een zaak voor te leggen aan het Hof.²⁷⁸ Individuen en NGO's kunnen dit dus niet rechtstreeks doen. Voordat een zaak aan het Hof wordt voorgelegd moeten de procedures van de artt. 48 en 50 AVRVM zijn afgerond. Alleen als een Staat de jurisdictie van het Hof heeft aanvaard, kan het Inter-Amerikaans Hof zich buigen over klachten tegen die Staat.²⁷⁹ Art. 68 AVRVM maakt duidelijk dat de uitspraken van het Hof juridisch bindend zijn voor betrokken Staten. Suriname heeft de jurisdictie van dit Hof erkend.

3.2.5 De klachtenprocedure op grond van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden

Het EVRM stelt individuen, groepen en NGO's in staat om klachten over mensenrechtenschendingen door lidstaten rechtstreeks bij het Europees Hof voor de Rechten van

---

²⁷³ Artikel 46 lid 1 sub c het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

²⁷⁴ Artikel 48 lid 1 sub e het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

²⁷⁵ Artikel 48 lid 1 sub f het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

²⁷⁶ Artikel 50 het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

²⁷⁷ Artikel 51 het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

²⁷⁸ Artikel 61 lid 1 het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

²⁷⁹ Artikel 62 het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

de Mens in te dienen, mits aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden is voldaan (uitputting nationale rechtsmiddelen, tijdslimite, geen aeerdere procedure, geen anonimiteit).²⁸⁰ Het Hof behandelt de zaak inhoudelijk, kan derden als amicus curiae toelaten en streeft waar mogelijk eerst minnelijke schikking na.²⁸¹ Bij een schending kan het Hof de Staat verplichten tot billijke genoegdoening.²⁸² Einduitspraken zijn bindend en worden gemonitord door het Comité van Ministers van de Raad van Europa.²⁸³ Surinaamse kinderen en hun vertegenwoordigers kunnen zich hier niet op beroepen, omdat Suriname geen lidstaat is.

3.3 Internationale klimaatjurisprudentie

De afgelopen jaren is internationaal het aantal klimaatzaken sterk toegenomen, waarbij Staten worden aangesproken op hun tekortschietend klimaatbeleid. Een belangrijke katalysator in deze ontwikkeling was de baanbrekende Urgenda-zaak in Nederland. In deze zaak oordeelde de rechter dat de Staat op grond van het EVRM verplicht is burgers te beschermen tegen de risico's van klimaatverandering. Daarbij werd speciaal benadrukt dat kinderen en jongeren de zwaarste gevolgen zullen ondervinden, waardoor de link tussen klimaat en kinderrechten expliciet werd erkend. In het verlengde hiervan zijn internationaal meerdere zaken aangespannen waarin jongeren optreden als klagers, waaronder:

- De Billy et al. v. Australië zaak, ingediend bij het VN-Mensenrechtencomité op basis van het IVBPR;
- De Sacchi et. al. v. Argentina, Brazil, France, Germany & Turkey zaak, behandeld door het VN-Kinderrechtencomité onder het IVRK;
- De Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States, aanhangig gemaakt bij het Europees Hof voor de rechten van de Mens op grond van het EVRM.

Deze zaken, elk binnen een ander verdragskader, illustreren de groeiende erkenning van klimaatverandering als een mensenrechten- c.q. kinderrechtenprobleem.

---

²⁸⁰ Artikel 34 het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden.

²⁸¹ Artikel 36 het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden.

²⁸² Artikel 41 het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden.

²⁸³ Artikel 46 lid 2 het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden.

3.3.1 De zaak Billy et al. tegen Australië (CCPR/C/139/D/3624/2019)

In deze klimaatzaak stapten acht inheemse Torres Strait Islanders, waaronder Kabay Tamu en Ted Billy, samen met zes kinderen naar het VN-Mensenrechtencomité. De klacht betrof hun bestaanszekerheid, hun cultuur en hun voorouderlijke banden met de eilanden in de Torres Strait. Door de stijgende zeespiegel, heviger stormen en kusterosie dreigden hun leefomstandigheden onhoudbaar te worden. Enkele aanklagers dienden de zaak mede namens hun kinderen in.

De feiten

De bewoners van de Torres Strait Islands klaagden Australië aan wegens schending van hun mensenrechten door onvoldoende bescherming tegen de gevolgen van klimaatverandering. Zij voerden aan dat de Staat tekortschiet in zowel adaptatie (infrastructuur ter bescherming tegen zeespiegelstijging) als mitigatie (onvoldoende reductiedoelen, binnenlandse maatregelen en blijvende steun aan fossiele brandstoffen). Dit leidde tot voedselschaarste, verlies van begraafplaatsen, psychologische stress en de dreiging dat de eilanden onbewoonbaar worden. Daarnaast stelden de indieners dat kinderen extra kwetsbaar zijn en dat Australië daar onvoldoende rekening mee hield. De indieners stelden vervolgens dat de handelingen en nalatigheden van Australië een schending vormen van hun fundamentele rechten onder het IVBPR, met name artikel 2 leden 1, 2 en 3, artikel 6, artikel 17 en artikel 27 en voor de betrokken kinderen als slachtoffers, artikel 24 lid 1.

De rechtsvraag

De centrale vraag was of Australië, door onvoldoende maatregelen te nemen op het gebied van adaptatie en mitigatie, de mensenrechten van de bewoners van de Torres Strait Islands onder het IVBPR heeft geschonden. Daarbij ging het concreet om mogelijke schendingen van het recht op privé-, gezinsleven en woning (art. 17 IVBPR), het recht van minderheden om hun cultuur te beleven (art. 27 IVBPR), het recht op leven (art. 6 IVBPR) en voor de kinderen, het recht op bijzondere bescherming door de Staat (art. 24 lid 1 IVBPR).

De beslissing van het Comité

De Staat Australië is partij bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en het Facultatief Protocol van het IVBPR. De klagers wonen in Australië en vallen dus onder het grondgebied en de rechtsmacht van de Staat, zoals bedoeld in art. 2 lid 1 IVBPR. Op 22 september 2022 erkende het Comité dat Staten verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van klimaatverandering die mensenrechten schenden. In casu oordeelde het Comité dat Australië de rechten van de klagers onder artikel 17 en artikel 27 IVBPR had geschonden:

- **Artikel 17 IVBPR:** Australië had nagelaten tijdige en adequate maatregelen te nemen om de privélevens, woningen en gezinslevens van de klagers te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering.

- **Artikel 27 IVBPR:** Australië had onvoldoende bescherming geboden voor het behoud van hun inheemse cultuur, die nauw verbonden is met land en traditionele praktijken.

Opmerkelijk is dat het Comité geen schending van artikel 6 IVBPR, recht op leven, vaststelde, omdat de dreiging voor het leven van de klagers nog niet als “daadwerkelijk en onmiddelijk” werd beschouwd. Hoewel het Comité erkende dat kinderen bijzonder kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering stelde het geen afzonderlijke schending van artikel 24 lid 1 IVBPR vast. Volgens het Comité waren de belangen van de kinderen reeds meegenomen in de beoordeling van de schendingen van de artikelen 17 en 26 IVBPR en zag dus geen reden om artikel 24 IVBPR afzonderlijk als geschonden te beschouwen.

Relevantie

Deze zaak is juridisch relevant voor toekomstige rechtspraak, omdat het een precedent schept op het gebied van klimaatverandering en mensenrechten. Het benadrukt dat Staten verplicht zijn de rechten van jonge mensen te beschermen tegen de schadelijke effecten van klimaatverandering, zoals vastgelegd in internationale mensenrechtenverdragen, waaronder het IVBPR. De uitspraak opent de deur voor toekomstige rechtszaken, waarin Staten aansprakelijk kunnen worden gehouden voor het nalaten van adequate klimaatbescherming en versterkt de juridische erkenning van het recht op een gezond leefklimaat als onderdeel van de mensenrechten.

3.3.2 De zaak Sacchi et. al. v. Argentina, Brazil, France, Germany & Turkey (resp. CRC/C/88/D/104/2019, CRC/C/88/D/105/2019, CRC/C/88/D/106/2019, CRC/C/88/D/107/2019, CRC/C/88/D/108/2019)

Deze zaak betreft een klacht die in 2019 werd ingediend bij het VN-Comité voor de Rechten van het Kind door jongeren tegen vijf landen. Zij stelden dat deze vijf landen enkele rechten onder het IVRK hadden geschonden door onvoldoende op te treden tegen klimaatverandering. De klacht werd afzonderlijk tegen elk van de vijf Staten behandeld.

De feiten

In 2019 dienden zestien kinderen een klacht in bij het Comité voor de Rechten van het Kind tegen, Argentinië, Brazilië, Frankrijk, Duitsland en Turkije. Zij stelden dat deze landen hun rechten schonden door onvoldoende maatregelen te nemen tegen klimaatverandering en door de grootste vervuilers van de wereld niet aan te sporen hun koolstofemmissies te reduceren. Volgens de kinderen tast klimaatverandering hun gezondheid, onderwijs en leefomstandigheden aan en ook de mogelijkheid van een gezonde en veilige toekomst wordt ernstig bedreigd.

De Rechtsvraag

Hebben de aangeklaagde Staten hun verplichtingen onder het IVRK geschonden door onvoldoende maatregelen te nemen tegen klimaatverandering, waardoor de rechten van kinderen ernstig worden bedreigd? De kinderen stelden dat de landen het IVRK schonden, omdat klimaatverandering hun recht op leven en ontwikkeling (art.6), gezondheid (art. 24), cultuur van minderheidsgroepen (art.30) en het beginsel van het belang van het kind (art.3) in gevaar brengt.

Beslissing van het Comité

De klacht werd ingediend op basis van het Derde Facultatief Protocol bij het IVRK, dat klachten bij het Kinderrechtencomité mogelijk maakt. De kernvraag betrof ontvankelijkheid, met name de eis tot uitputting van nationale rechtsmiddelen (art. 7 sub e). De kinderen voerden geen procedures in de aangeklaagde landen, maar beriepen zich op uitzonderingen, namelijk dat nationale rechters geen passend herstel zouden kunnen bieden bij een mondiaal probleem en dat een effectieve uitkomst onwaarschijnlijk was. Het Comité oordeelde in 2021 dat de klacht niet-

ontvankelijk was wegens het niet uitputten van rechtsmiddelen. De kern van de klacht was dat Staten ook verantwoordelijk zouden zijn voor het niet voldoende actie ondernemen tegen de gevolgen van emissies afkomstig uit een ander land. In artikel 5 van het Facultatief Protocol bij IVRK inzake een communicatieprocedure is opgenomen dat het Comité alleen bevoegd is om Staten aan te spreken op het niet naleven van hun verplichtingen jegens kinderen binnen hun eigen jurisdictie. Het Comité kan een Staat dus niet verantwoordelijk houden voor het uitblijven van maatregelen tegen een andere Staat die onvoldoende actie onderneemt. Het overschrijden van nationale soevereiniteit door één Staat aanprakelijk te houden voor mondiale gevolgen, overschrijdt de bevoegdheid van het Comité. Het Comité erkende wel dat Staten verantwoordelijkheid zijn voor grensoverschrijdende schade door emissies vanuit hun grondgebied en dat kinderen slachtoffer zijn van voorzienbare schendingen van hun rechten. Het Comité verwees naar een advies van het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens uit 2017, met name IACtHR 2017 advisory opinion/ OC-23/17, en bevestigde dat Staten grensoverschrijdende verplichtingen hebben bij milieuschade. Staten hebben jurisdictie over kinderen buiten hun grondgebied wanneer de uitstoot van broeikasgassen vanuit hun land schade veroorzaakt, er een causaal verband is tussen hun handelen of nalaten en de schending van kinderrechten en zij effectieve controle uitoefenen over de bron van de uitstoot.

Relevantie

Deze zaak is juridisch belangrijk, omdat het VN-Kinderrechtencomité hier voor het eerst erkende dat klimaatverandering directe gevolgen heeft voor de rechten van kinderen. De kinderen stelden dat Staten verantwoordelijk zijn voor schade die hun uitstoot aanricht, zelfs buiten hun eigen grenzen. Het Comité bevestigde dat Staten inderdaad zulke extraterritoriale verplichtingen hebben, zolang ze controle hebben over de bron van de vervuiling en er een duidelijk verband is met de schade. De redenering van het Comité sluit nauw aan bij de “No Harm Principle”, maar dan toegepast binnen een mensenrechtelijk kader, in dit geval ter bescherming van kinderrechten. Hiermee erkende het Comité dat Staten, net als bij de “No Harm Principle”, niet mogen wegstijven van de grensoverschrijdende impact van hun milieubeleid, vooral wanneer dat leidt tot schendingen van kinderrechten. De internationale “No Harm Principle” houdt in dat landen verplicht zijn te voorkomen dat handelingen binnen hun eigen grondgebied negatieve gevolgen

hebben voor andere landen of gebieden buiten hun jurisdictie.²⁸⁴ Dit beginsel is vooral belangrijk binnen het milieurecht en schrijft voor dat Staten zorgvuldig moeten handelen om milieuschade elders te vermijden. Hoewel de zaak uiteindelijk niet-ontvankelijk werd verklaard, omdat de kinderen eerst nationale rechtsmiddelen hadden moeten proberen, zette zij een belangrijke stap richting de erkenning van klimaatverandering als mensenrechtenprobleem. Bovendien inspireerde deze zaak het Kinderrechtencomité om in 2023 een belangrijke toelichting te publiceren, namelijk; General Comment nr. 26, over kinderrechten en het milieu.²⁸⁵

3.3.3 De zaak Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States (EHRM, nr. 39371/20)

De zaak Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States betrof een klacht van zes Portugese jongeren bij het Europees Hof. Zij stelden dat onvoldoende klimaatmaatregelen van Europese Staten hun mensenrechten schonden onder het EVRM. De zaak is bijzonder door haar grensoverschrijdend karakter en de centrale rol van jongeren.

De feiten

Op 2 september 2020 dienden zes Portugese jongeren een klacht in bij het EHRM tegen 33 landen, waaronder vrijwel alle EU-lidstaten, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Rusland, Zwitserland, Turkije en Oekraïne. Ze stelden dat deze Staten onvoldoende actie ondernamen tegen klimaatverandering, waardoor hun rechten werden geschonden. Op basis van art. 2 EVRM (Recht op leven) voerden zij aan dat hun leven werd bedreigd door de gevolgen van klimaatverandering, zoals bosbranden; op basis van art. 8 EVRM (Recht op privé- en gezinsleven) dat hun lichamelijk en geestelijk welzijn werd aangetast door hittegolven; en op basis van art. 14 (Verbod op discriminatie) stelden zij dat het gebrek aan doeltreffende klimaatregelen indirect discriminerend is, omdat zij als jongeren disproportioneel worden getroffen door klimaatverandering in vergelijking met oudere generaties.

---

²⁸⁴ Dubois 2021, p.1.

²⁸⁵ ‘Communication 104/2019 Chiara Sacchi et al v. Argentina et al’, [childrensrightsobservatory.org](https://www.childrensrightsobservatory.org), 16 maart 2025.

De rechtsvraag

De zaak draaide om twee kernvragen: of de 33 aangeklaagde Staten hun verplichtingen onder het EVRM schonden door onvoldoende actie te ondernemen, waardoor de rechten van jongeren op leven, non-discriminatie, privé- en gezinsleven werden aangetast en of Staten aansprakelijk kunnen worden gehouden voor mensenrechtenschendingen veroorzaakt door uitstoot van broeikasgassen buiten hun eigen grondgebied (extraterritoriale werking).

De beslissing van het Hof

In 2020 besloot het Hof een prioritaire status te geven aan de zaak en stuurde de klacht door naar alle 33 betrokken landen met het verzoek om uiterlijk eind februari 2021 te reageren. Het Hof gaf de opdracht om te reageren op zowel de ontvankelijkheid als de inhoud. In 2021 dienden Amnesty International en de Europese Commissie derde-partij interventies in, waarbij zij benadrukten dat klimaatverandering een fundamentele mensenrechtenkwesie vormt. Op basis van art 30 EVRM werd de zaak overgedragen aan de Grote Kamer, omdat de zaak een ernstige vraag oproep over de interpretatie van het Verdrag. Op 9 april 2024 verklaarde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens de klacht niet-ontvankelijk: Voor 32 Staten verwierp het Hof de extraterritoriale werking van het EVRM, omdat de omstandigheden niet voldeden aan de strikte criteria die daarvoor gelden. Alleen Portugal werd geacht territoriale jurisdictie te hebben, aangezien de verzoekers portugese burgers zijn. Volgens art. 1 EVRM moeten Staten alleen mensenrechten waarborgen voor personen binnen hun rechtsmacht. Hoewel Portugal wel territoriale jurisdictie had over de verzoekers werd de klacht tegen Portugal ook niet-ontvankelijk verklaard. De jongeren hadden hun klacht niet eerst voorgelegd aan de Portugese rechtbanken, hetgeen in strijd is met de vereiste van uitputting van nationale rechtsmiddelen, zoals neergelegd in art. 35 EVRM.

Relevantie

Hoewel de zaak inhoudelijk niet werd behandeld, blijft de zaak een belangrijk juridisch referentiepunt voor de vraag of Staten aansprakelijk gesteld kunnen worden voor het beschermen van huidige en toekomstige generaties tegen de gevolgen van klimaatverandering. De zaak vormt een fundamenteel precedent in de ontwikkeling van klimaatrechtspraak binnen het mensenrechtenkader.

3.4 Internationale klachtenprocedures voor Surinaamse kinderen

Hoewel Surinaamse kinderen ook geconfronteerd worden met de gevolgen van klimaatverandering, zoals overstromingen en droogte, zijn hun juridische mogelijkheden om de overheid daar internationaal op aan te spreken op grond van hun rechten onder het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind momenteel beperkt. Het IVRK biedt weliswaar een krachtig inhoudelijk kader ter bescherming van hun rechten, maar toegang tot het VN-Kinderrechtencomité als klachtenmechanisme ontbreekt vooralsnog. Suriname heeft namelijk het Derde Facultatief Protocol bij het IVRK, dat individuele klachtenprocedures mogelijk maakt, niet geratificeerd. Hierdoor kunnen Surinaamse kinderen op dit moment geen beroep doen op deze route om klimaatschendingen via het IVRK aan te kaarten.

Suriname is partij bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, maar niet bij het bijbehorende Eerste Facultatief protocol dat individuen het recht geeft om klachten in te dienen bij het VN-Mensenrechtencomité. Dit betekent dat Surinaamse burgers, waaronder kinderen, momenteel geen beroep kunnen doen op deze klachtprocedure. Het Protocol voor het individuele klachtenprocedure bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR) heeft Suriname helaas ook niet geratificeerd. Surinaamse kinderen kunnen via het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten geen individuele klachten indienen. Een andere mogelijkheid ligt in het gebruik van het rapportagesysteem van VN-verdragsorganen. Suriname is verplicht periodiek verslag uit te brengen aan comités, zoals het Kinderrechtencomité Mensenrechtencomité's. Kinderrechtenorganisaties, NGO's en nationale instellingen, zoals het Kinderombudsinstituut, kunnen 'schaduwrapportages' indienen, waarin zij de impact van klimaatverandering op kinderen in Suriname uiteenzetten.²⁸⁶ Hoewel deze rapportages geen juridisch afdwingbaarheid kennen, kunnen zij wel leiden tot internationale druk in de vorm van concrete aanbevelingen aan de Staat. Kinderen kunnen hier ook zelf aan bijdragen, door via kindvriendelijke rapporten of participatie projecten hun stem te laten horen.

---

²⁸⁶ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025; Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

Wel biedt het Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens, waar Suriname eveneens partij bij is, een aanvullend juridisch pad. Belangrijk is dat Suriname in 1987 de bindende jurisdictie van het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens heeft erkend. Dit opent de deur voor Surinaamse kinderen om, via de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens, een klacht in te dienen tegen de overheid. Deze Commissie kan de klacht onderzoeken en indien zij ernstige mensenrechtenschendingen vaststelt en de Staat onvoldoende actie onderneemt, de zaak voorleggen aan het Inter-Amerikaans Hof. Hoewel deze route procedureel complex is en slechts toegankelijk via vertegenwoordiging door derden, zoals de Commissie zelf of een verdragsstaat, vormt het toch een krachtig instrument dat waarborgt dat kinderen niet zonder rechtsmiddel blijven.

Volgens enkele geïnterviewde juristen bestaan er in principe geen obstakels voor Surinaamse kinderen om internationaal gerechtelijke stappen te ondernemen tegen de Staat.²⁸⁷ Het indienen van een internationale klacht is doorgaans kosteloos.²⁸⁸ Pas wanneer een zaak overgaat naar een fase waarin hoorzittingen plaatsvinden, kunnen er kosten ontstaan.²⁸⁹ De combinatie van het uitblijven van de ratificatie van het Derde Facultatief Protocol bij het IVRK, Eerste Facultatief protocol bij het IVBPR, het Facultatief Protocol bij het IVESCR, de belemmeringen bij het uitputten van nationale rechtsmiddelen, de complexe bewijslast rondom causaliteit in klimaatgerelateerde zaken en de beperkte afdwingbaarheid van internationale aanbevelingen leidt tot een juridisch landschap met aanzienlijke obstakels.²⁹⁰ Deze factoren bemoeilijken het voor Surinaamse kinderen om internationale gerechtelijke stappen te ondernemen. Jeugdprogramma's, zoals het Climate Youth Negotiators Programme (CYNP) trainen jongeren om effectief deel te nemen aan internationale klimaatonderhandelingen, zoals de COP.²⁹¹ Daarnaast worden Surinaamse kinderen en jongeren nogal betrokken bij milieuacties of educatiesessies, zoals het planten van mangroves, afvalbeheer en voorlichtingssessies op scholen.²⁹² Suriname behoorde in 2024 tot de deelnemende Staten aan het CYNP, wat een positieve stap betekent richting versterkte

---

²⁸⁷ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025; Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

²⁸⁸ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025.

²⁸⁹ Interview mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025.

²⁹⁰ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

²⁹¹ Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

²⁹² Interview milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

jongerenparticipatie in internationale klimaatonderhandelingen.²⁹³ Surinaamse jongeren kunnen ook lid worden van het Caribbean Youth Environment Network (CYEN). Suriname heeft zelfs een eigen nationale tak binnen het CYEN-netwerk, genaamd CYEN Suriname. Zij organiseren activiteiten en programma's gericht op bewustwording over milieu, klimaatverandering, duurzaamheid en jongerenparticipatie in besluitvorming.²⁹⁴ Door deel te nemen aan deze programma's kunnen zij als volwaardige partners bijdragen aan klimaatbewustzijn en besluitvorming. Er bestaat bezorgdheid over de mate waarin de Surinaamse rechterlijke macht in staat is gelijke tred te houden met de snelle internationale ontwikkelingen op het snijvlak van klimaatverandering en kinderrechten.²⁹⁵ Daarbij werd de vraag gesteld in hoeverre de nationale rechtspraak voldoende geïnformeerd en toegerust is om deze complexe en dynamische juridische vraagstukken adequaat te volgen en toe te passen.²⁹⁶

3.5 Tussenconclusie

Het internationaal recht biedt verschillende procedures waarmee kinderen overheden kunnen aanspreken op schendingen van hun rechten, waaronder het recht op een gezond leefklimaat. Voor Surinaamse kinderen zijn deze mogelijkheden echter beperkt. Suriname heeft het Derde Facultatief Protocol bij het Kinderrechtenverdrag, het Eerste Facultatief Protocol bij het IVBPR en het Facultatief Protocol bij het IVESCR niet geratificeerd, waardoor rechtstreekse toegang tot VN-klachtenprocedures ontbreekt. De enige beschikbare route is het inter-Amerikaans systeem, aangezien Suriname partij is bij het AVR. Kinderen kunnen via de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens klachten indienen over schendingen van hun rechten, waaronder milieugerelateerde zaken. In de huidige situatie vormt dit enige effectieve internationale mechanisme waarmee Surinaamse kinderen juridische stappen kunnen ondernemen tegen de overheid bij schendingen van hun recht op een gezond leefklimaat. De in dit hoofdstuk besproken jurisprudentie laat zien dat kinderen steeds vaker als procesgerechtigden worden erkend. Ten slotte kunnen Surinaamse kinderen ook via schaduwrapportages en instituten, zoals het Kinderombudsinstituut toch invloed uitoefenen. Er bestaan mechanismen om schendingen van

---

²⁹³ 'Resources | Youth Negotiators Academy', youthnegotiators.org, 16 maart 2025.

²⁹⁴ 'Caribbean Youth Environment Network (CYEN) – Unity, Strength, Purpose!', cyen.org, 16 maart 2025.

²⁹⁵ Interview, milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

²⁹⁶ Interview milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.

kinderrechten van Surinaamse kinderen, veroorzaakt door klimaatverandering, internationaal onder de aandacht te brengen.

Conclusie

Dit onderzoek had als centrale vraag of het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind juridische mogelijkheden biedt om te procederen tegen de Surinaamse overheid wegens schendingen van het recht op een gezond leefklimaat voor kinderen in het kader van klimaatverandering. Klimaatverandering vormt wereldwijd een ernstige bedreiging voor de fundamentele mensenrechten van kinderen, die tot de meest kwetsbare groepen behoren. In Suriname is deze kwetsbaarheid ook zichtbaar. Kinderen worden steeds vaker geconfronteerd met de gevolgen van extreem weer, zoals overstromingen, droogte, mislukte oogsten, hittestress, onderwijsonderbreking en gezondheidsproblemen. Deze gevolgen ondermijnen een reeks aan rechten die zijn verankerd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, waaronder het recht op leven (art. 6 IVRK), gezondheid (art. 24 IVRK), toereikende levensstandaard (art. 27 IVRK en onderwijs (art. 28 IVRK). Hoewel het IVRK het recht op een schone en gezonde leefomgeving niet expliciet noemt, bevestigt General Comment nr. 26 dat dit recht wel degelijk voortvloeit uit bestaande bepalingen en dat Staten verplicht zijn om ook in milieugerelateerde contexten kinderrechten actief te beschermen. In Suriname, dat een gemengd stelsel kent, geldt dat verdragsbepalingen die “een ieder verbindend” zijn, hiërarchisch boven nationale wetgeving kunnen staan (art. 106 GW). Of een bepaling rechtstreeks toepasbaar is, beoordeelt de rechter per geval aan de hand van de bewoordingen, aard en strekking van de bepaling, evenals de totstandkomingsgeschiedenis. Dit betekent dat, ook al bestaat het recht op een gezonde leefklimaat niet expliciet in het IVRK, rechters via verdragsconforme interpretatie en General Comment nr. 26 het bestaande kinderrechtenkader kunnen gebruiken om nationale wetgeving zo veel mogelijk in lijn te brengen met internationale verplichtingen op milieu- en klimaatgebied.

Suriname is partij bij meerdere internationale verdragen die relevant zijn voor klimaat en kinderrechten, waaronder het VN-Klimaatverdrag oftewel UNFCCC, het Parijs Akkoord, het Kyoto Protocol en het IVRK. Ook beschikt Suriname over nationale milieuwetgeving, zoals het de Milieu Raamwet en diverse beleidsinstrumenten. Echter, deze beleidsdocumenten bevatten veelal vrijblijvende bepalingen en worden onvoldoende krachtig geïmplementeerd. Hierdoor blijft de daadwerkelijke rechtsbescherming van kinderen in klimaatcontext ontoereikend.

In theorie kunnen kinderen een klacht indienen bij het VN-Kinderrechtencomité via het Derde Facultatief Protocol bij het IVRK. Suriname heeft dit protocol echter niet geratificeerd, wat betekent dat Surinaamse kinderen uitgesloten zijn van deze belangrijke route tot internationale rechtsingang. Suriname is partij bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, maar heeft het Eerste Facultatief Protocol daarbij niet geratificeerd. Daardoor kunnen Surinaamse burgers, waaronder kinderen, geen individuele klachten indienen bij VN-Mensenrechtencomité. Suriname heeft het Eerste Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten ook niet geratificeerd, wat dus betekent dat Surinaamse kinderen ook geen gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om klachten in te dienen bij het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten. Wel biedt het Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens een route via de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens. Alleen de Inter-Amerikaanse Commissie en Staten die de jurisdictie van het Hof erkennen, kunnen zaken aan het Inter-Amerikaans Hof voorleggen. Individuen en NGO's hebben dus geen directe toegang tot het Hof.

Daarnaast kunnen kinderen en maatschappelijke organisaties gebruikmaken van alternatieve beïnvloedingsmechanismen, zoals het indienen van schaduwrapporten bij periodieke VN-toetsingsprocedures. Ook nationale instituten, zoals de in 2024 ingestelde Kinderombudspersoon, kunnen hierin een brugfunctie vervullen tussen kinderen en beleidsmakers. Instrumenten, zoals het UNICEF-project Climate Landscape Analysis for Children dragen hieraan bij door concrete data te leveren over de impact van klimaatverandering op kinderrechten in Suriname. Deze inzichten kunnen vervolgens worden ingezet bij beleidsaanpassingen, rapportages of juridische stappen

Uit het kwalitatief veldonderzoek is gebleken dat de vele Surinaamse kinderen zich niet bewust zijn van hun specifieke rechten of van het verband tussen klimaatverandering en hun leefomgeving. Dit gebrek aan kennis beperkt niet alleen hun vermogen om hun rechten op te eisen, maar ondermijnt ook hun participatie in besluitvorming die hen direct raakt. Educatie, bewustwording en actieve betrokkenheid van kinderen in klimaatacties en besluitvorming zijn daarom essentieel voor daadwerkelijke versterking van hun rechtspositie.

Samenvattend biedt het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, in samenhang met andere verdragen, een solide normatief fundament voor de bescherming van kinderen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Toch blijft de juridische afdwingbaarheid daarvan, met name in Suriname, voorlopig zwak. Zonder ratificatie van het Derde Facultatief Protocol en zonder versterking van nationale wet- en regelgeving blijven kinderen afhankelijk van indirecte routes en van de vrijwillige bereidheid van instellingen om op te treden.

Aanbeveling

Het is aan te bevelen dat Suriname met spoed het Derde Facultatief Protocol bij het IVRK, het Eerste Facultatief Protocol bij het IVBPR, het Facultatief Protocol bij het IVESCR ratificeert, zodat de Surinaamse kinderen directe toegang krijgen tot het internationale juridische procedures. Het uitblijven van ratificatie leidt daardoor tot een leemte in de internationale rechtsbescherming van kinderen bij klimaatgerelateerde mensenrechtenschendingen.

Het is van belang dat Suriname expliciet het recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu in de Grondwet opneemt. Suriname erkent het milieu in art. 6 sub g Grondwet, maar het is vaag. Een expliciete opname van “het recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu” in een grondwettelijk afdwingbare bepaling maakt het mogelijk om overheidshandelen of nalaten daarvan aan te vechten bij de rechter. Dit zou het juridisch gewicht van milieubescherming aanzienlijk versterken.

Elke klimaatwet of beleidsmaatregel zou voorafgegaan moeten worden door een verplichte Kindeffectrapportage (KER). Deze rapportage functioneert als toetsingsinstrument, waarmee systematisch geëvalueerd kan worden welke gevolgen het voorgenomen beleid heeft voor de rechten van kinderen. Door het expliciet zichtbaar maken van de impact op kinderen worden beleidsmakers gedwongen om kindgerichte afwegingen te maken bij milieugerelateerde besluitvorming. De implementatie van een KER draagt bij aan een preventieve benadering van potentiële mensenrechtenschendingen en versterkt de rechtspositie van kinderen binnen het klimaatbeleid.

Het is ook aan te bevelen dat de regering een specifiek budgettair fonds opzet voor klimaatmaatregelen ten behoeve van kinderen. Dit fonds kan worden ingezet voor kindvriendelijke infrastructuur, klimaateducatie, mentale zorg na rampen en versterking van de weerbaarheid van kinderen in kwetsbare gemeenschappen.

Om de rechtsstaat goed voor te bereiden op klimaatvraagstukken, is het belangrijk dat klimaatrecht, mensenrechten en kinderrechten gezamenlijk worden behandeld op de juridische

opleidingen en in de trainingen van rechters en advocaten. In de praktijk blijkt dat het verband tussen deze rechtsgebieden nog onvoldoende wordt herkend of begrepen.

Klimaatverandering en kinderrechten moeten verplicht deel uitmaken van het curriculum van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Dit draagt niet alleen bij aan het vergroten van bewustwording, maar versterkt ook hun vermogen om hun rechten te herkennen, te verdedigen en daadwerkelijk uit te oefenen.

De Surinaamse overheid zal kinderen en jongeren structureel moeten betrekken bij besluitvorming over klimaat- en milieuvraagstukken. De bestaande Jeugdraad Suriname kan hierbij een centrale rol vervullen door hun advies en inbreng systematisch te integreren in nationale en districtsniveau beleidsprocessen. Daarnaast kunnen de CACRICOM- en SDG-jeugdambassadeurs worden ingezet om jongeren te vertegenwoordigen en hun perspectieven te vertalen naar beleidsadviezen op zowel nationaal als regionaal niveau. Om de betrokkenheid lokaal te versterken kan de overheid, in samenwerking met de Jeugdraad en Jeugdambassadeurs, districtswerkgroepen oprichten die zich richten op de specifieke milieu- en klimaatacties die relevant zijn voor hun district. Op deze manier kunnen jongeren actief bijdragen aan beleid dat aansluit bij de verschillende klimaatuitdagingen van hun leefomgeving en tegelijkertijd hun stem laten meewegen in beleidsbeslissingen die hun toekomst direct beïnvloeden.

Het is dus van groot belang dat Suriname concrete stappen onderneemt, door de verdragsverplichtingen serieus te implementeren, juridische toegang te vergroten, kinderen actief te betrekken en structurele investeringen te doen in bewustwording. Alleen dan kan worden gewerkt aan een toekomst waarin ook de rechten van kinderen volledig worden beschermd tegen de toenemende dreiging van klimaatverandering.

Bronnen

Lijst van geraadpleegde literatuur

- **Dubois 2012**

Sandrine Maljean-Dubois, *The No-Harm Principle as the Foundation of International Climate Law. Debating Climate Law*, 2021. ffhalshs-03286152.

- **Duin & Tan 2023**

Duin, M. & F. Tan, *Waar bescherming van mensenrechten en milieu samenkomt – Het recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu*, Nederlands Tijdschrift voor de Mensenrechten 48 (2023) afl. 1.

- **Van den Broeck 2010**

Van den Broeck, DE., *Kinderen in beeld. Over het ontstaan van een nieuwe sociale categorie (1300-1600)*, Leuven: Acco 2010.

- **Kortmann 2016**

Kortmann, C.A.J.M., *Constitutioneel recht*, 7^e druk, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2016

Nationale wetgeving

- De Gronwet van de Republiek Suriname.
- Milieu Raamwet (S.B. 2020 no. 97 / S.B. 2024 no. 56).
- De Wet Bosbeheer (S.B. 1992 no. 80).

Internationale verdragen en protocollen

- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (New York, 20 november 1989), Trb. 1990, 170.
- Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een communicatieprocedure (New York, 19 december 2011), Trb. 2012, 29.

- Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie (New York, 25 mei 2000), Trb. 2001, 9.
- Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten (New York, 25 mei 2000), Trb. 2001, 10.
- Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (New York, 16 december 1966), Trb. 1978, 177.
- Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (New York, 16 december 1966), Trb. 1978, 178.
- Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (New York, 16 december 1966), Trb. 1978, 178.
- Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (New York, 10 december 2008), Trb. 2009, 7.
- Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (New York, 13 december 2006), Trb. 2007, 169.
- Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens (San José, 22 november 1969), OAS Treaty Series No. 36.
- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Rome, 4 november 1950), Trb. 1951, 154.
- Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering (New York, 9 mei 1992), Trb. 1992, 189.
- Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (Kyoto, 11 december 1997), Trb. 1998, 170.
- Akkoord van Parijs (Parijs, 12 december 2015), Trb. 2016, 6.
- Regionaal Verdrag inzake toegang tot informatie, inspraak en toegang tot de rechter in milieuzaken in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (Escazú-akkoord) (Escazú, 4 maart 2018), VN-verdrag A/CONF.225/1.

Jurisprudentie

- Rb. Den Haag 24 juni 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:7145.
- HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2006.
- Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States, 39371/20 (2023) (EHRM).
- Sacchhi et al. v. Argentina, Brazil, France, Germany & Turkey, CRC/C/88/D/104/2019, CRC/C/88/D/105/2019, CRC/C/88/D/106/2019, CRC/C/88/D/107/2019, CRC/C/88/D/108/2019 (2019) (CRC).
- Billy et al. v. Australia, CCPR/C/139/D/3624/2019 (2019) (CCPR).
- EHRM 9 april 2024, ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD005360020.
- Inter-American Court of Human Rights, Advisory Opinion OC-23/17, Environment and Human Rights, 15 November 2017.

Internationale documenten

- Human Rights Council, *Analytical study on the relationship between climate change and the full and effective enjoyment of the rights of the child*, UN Doc. A/HRC/35/13 (2017).
- Economic and Social Council, *Statement on Climate Change and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, (CESCR, E/C.12/2018/1).
- U.N. Human Rights Committee, *Nature of the Views under the Optional Protocol to the ICCPR*, 2001.
- UNICEF, *Climate Landscape Analysis for Children (CLAC) in Suriname*, Paramaribo, 7 april 2025.
- UNICEF, *Climate Landscape Analysis for Children SUMMARY REPORT*, Eswatini CLAC Budget Brief 2022/2023.
- VN-Kinderrechtencomité, *General Comment nr. 26 (2023) over kinderrechten en het milieu, met bijzondere aandacht voor klimaatverandering*, UN Doc.
- International Data Alliance for Children on the Move, *CLIMATE MOBILITY AND CHILDHOOD EXAMINING THE RISKS, CLOSING THE DATA AND EVIDENCE GAPS FOR CHILDREN ON THE MOVE*, September 2024.
- United Nations Algemene Vergadering, Resolutie 76/300: *Het recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu*, 28 juli 2022, UN Doc. A/RES/76/300.

Geraadpleegde elektronische bronnen

- [Kinderen en klimaatverandering - UNICEF](#), geraadpleegd op 5 november 2023.
- [WHO: jaarlijks sterven 1,7 miljoen kinderen door milieuvervuiling \(trouw.nl\)](#), geraadpleegd op 5 november 2023.
- [Geschiedenis | Defence for Children](#), geraadpleegd op 21 december 2023.
- [wetten.nl - Regeling - Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Verdrag inzake de rechten van het kind - BWBV0001752](#), geraadpleegd op 21 december 2023.
- [Meer over kinderrechten | UNICEF](#), geraadpleegd op 21 december 2023.
- [CCORAL_Suriname: 1.1 Fysieke klimaatverandering \(caribbeanclimate.bz\)](#), geraadpleegd 22 december 2023.
- [Oorzaken en gevolgen klimaatverandering | WWF | Kom jij ook in actie?](#), geraadpleegd 22 december 2023.
- [Opwarming van de aarde \(klimaat.be\)](#), geraadpleegd 22 december 2023.
- [Gevolgen van de klimaatverandering - Europese Commissie \(europa.eu\)](#), geraadpleegd op 8 april 2024.
- [Klimaatverandering tast reeds de gezondheid van onze kinderen aan \(scientias.nl\)](#), geraadpleegd op 8 april 2024.
- [About Vibrio Infection | Vibrio Infection | CDC](#), geraadpleegd op 1 september 2025.
- [Bosbranden kunnen destructieve stormen een half continent verderop versterken \(nationalgeographic.nl\)](#), geraadpleegd op 8 april 2024.
- [Luchtverontreiniging | RIVM](#), geraadpleegd op 8 april 2024.
- [Nu orkanen in kracht toenemen door klimaatopwarming: dringt nieuwe categorie 6 zich op? | VRT NWS: nieuws](#), geraadpleegd op 8 april 2024.

- [Chapter 9: Ocean, Cryosphere and Sea Level Change | Climate Change 2021: The Physical Science Basis](#), geraadpleegd op 8 april 2024.
- [Meer dan 27 miljoen kinderen in gevaar door overstromingen - UNICEF](#), geraadpleegd op 5 november 2023.
- [Kinderen en de toenemende gevolgen van hittegolven | UNICEF België](#), geraadpleegd op 8 april 2024.
- [559 miljoen kinderen regelmatig blootgesteld aan hittegolven - UNICEF](#), geraadpleegd op 8 april 2024.
- [More than 16,000 children are displaced following Libya floods - UNICEF](#), geraadpleegd op 14 mei 2024.
- [How is the climate crisis impacting on children? \(savethechildren.net\)](#), geraadpleegd op 14 mei 2024.
- [CONTACT - KEY NEWS SURINAME](#), geraadpleegd op 30 september 2024
- [United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm 1972 | United Nations](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [ipcc far wg I full report.pdf](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [Conference of the Parties \(COP\) | UNFCCC](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [HFLD-REDD TBI Suriname report.pdf](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [Conference of the Parties \(COP\) | UNFCCC](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [The Paris Agreement | UNFCCC](#); [What is the Kyoto Protocol? | UNFCCC](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [HFLD-REDD TBI Suriname report.pdf](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [What is the Kyoto Protocol? | UNFCCC](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [The Paris Agreement | UNFCCC](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.

- [Suriname is toegetreden tot Paris Agreement - De Nationale Assemblée \(dna.sr\)](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [The Paris Agreement | UNFCCC](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [About GCF | Green Climate Fund](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [Child Friendly Version - English \(ohchr.org\)](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [CRC/C/GC/26: General comment No. 26 \(2023\) on children's rights and the environment with a special focus on climate change | OHCHR](#), geraadpleegd op 5 november 2023.
- [Kinderrechten en een veilige toekomst | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#), geraadpleegd op 5 november 2023.
- [Escazú Agreement for young people](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [Toetreding Suriname tot Escazú-akkoord ligt op bord van ministeries ROM en BIBIS – Suriname Herald](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [THE 17 GOALS | Sustainable Development \(un.org\)](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [United Nations Millennium Development Goals](#), geraadpleegd op 30 augustus 2024.
- [sr climate change policy strategy action plan 2014 2021.pdf](#), geraadpleegd op 28 mei 2025.
- [NAP-Suriname-2020.pdf](#), geraadpleegd op 28 mei 2025.
- [Suriname | Climate Promise](#), geraadpleegd op 28 mei 2025.
- [REDD+ Suriname | REDD+](#), geraadpleegd op 28 mei 2025.
- [Lancering 3th National Communication to the UNFCCC \(NC3\)](#), geraadpleegd op 28 mei 2025.

- [Suriname neemt Wet Kinderombudspersoon aan ter bescherming kinderrechten](#), geraadpleegd op 27 mei 2025.
- [Kinderombudsinstuut Suriname gelanceerd; betere behartiging kinderrechten](#), geraadpleegd op 27 mei 2025.
- [Summary | Het recht op milieubescherming | Samenvatting WorldSupporter](#), geraadpleegd op 16 maart 2025.
- [A Request for an Advisory Opinion at the Inter-American Court of Human Rights: Initial Reactions - Climate Law Blog](#), geraadpleegd op 16 maart 2025.
- [Het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties - Kinderrechten.nl](#), geraadpleegd op 16 maart 2025.
- tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=166&Lang=EN, geraadpleegd op 16 maart 2025.
- [Caribbean Youth Environment Network \(CYEN\) – Unity, Strength, Purpose!](#), geraadpleegd op 16 maart 2025.
- [Resources | Youth Negotiators Academy](#), geraadpleegd op 16 maart 2025.
- [Communication 104/2019 Chiara Sacchi et al v. Argentina et al - Leiden Children's Rights Observatory](#), geraadpleegd op 16 maart 2025.
- [Klimaatgerelateerde gezondheidsrisico's in verband met overstromingen, droogte en waterkwaliteit moeten dringend worden aangepakt — Europees Milieuagentschap](#), geraadpleegd op 20 augustus 2025.
- [MORNING - Human Rights Council Adopts Outcomes of Universal Periodic Review of Hungary, Suriname, Samoa and Greece | The United Nations Office at Geneva](#), geraadpleegd op 28 augustus 2025.
- [Climate Action Campaign Extreme Absence - Climate Action Campaign](#), geraadpleegd 28 augustus 2025.

- [Bijna een kwart miljard kinderen misten in 2024 onderwijs door klimaatcrises | UNICEF](#), geraadpleegd 28 augustus 2025.
- [Heat waves and how they impact children | UNICEF](#), geraadpleegd 28 augustus 2025.
- [Climate change](#), geraadpleegd 17 augustus 2025
- [Climate Litigation and Children's Rights: Unpacking the CRC's New General Comment - Climate Law Blog](#), geraadpleegd op 17 augustus 2025
- [Child and Youth Friendly Justice for the Climate Crisis: Relying on the UN Convention on the Rights of the Child by Aoife Daly :: SSRN](#), geraadpleegd op 17 augustus 2025
- [Global Climate Change and Children's Health: Threats and Strategies for Prevention – ScienceOpen](#), geraadpleegd op 17 augustus 2025.

Mondelinge bronnen

- Interview, kinderen, Paramaribo 1 juni 2025.
- Interview, kinderen, Saramacca 24 november 2024.
- Interview, kinderen, Brokopondo 28 september 2024
- Interview, vertegenwoordiger, Sipaliwini 29 februari 2024.
- Interview mr. Mettendaf, Kantonrechter, Paramaribo 1 oktober 2025.
- Interview mr. Waterval, mensenrechtenjurist, Paramaribo 27 mei 2025
- Interview mr. Griffith, milieujurist, Paramaribo 28 mei 2025.
- Interview mr. Kaersenhout, kinderrechtenjurist, Paramaribo 31 mei 2025.
- Interview mr. Patterzon, milieujurist, Paramaribo 24 juni 2025.

Bijlagen

Interview juristen

Inleiding

Klimaatverandering is een feit en vormt een aanzienlijke bedreiging voor een kwetsbaarste groep in de samenleving, kinderen. Kinderen worden geconfronteerd met verschillende gezondheids-, sociaal-economische en psychologische risico's door de gevolgen van klimaatverandering. Jonge kinderen zijn bijzonder kwetsbaar, doordat hun immuunsysteem nog in ontwikkeling is, wat hen gevoeliger maakt voor ziekten en de schadelijke effecten van klimaatverandering. Gezondheidsproblemen die in de vroege kinderjaren ontstaan, kunnen langdurige gevolgen hebben voor hun leven.

klimaatverandering kan bepaalde vormen van luchtvervuiling verergeren, bijvoorbeeld door de toxiciteit van vervuilende stoffen, zoals ozon, een veroorzaker van astma bij kinderen, te versterken. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) sterven jaarlijks duizenden kinderen door vervuilde lucht en verontreinigd water. Gezien de groeiende dreiging van klimaatverandering, zijn de rechten van kinderen wereldwijd in gevaar. Deze situatie roept de noodzaak op om de juridische mogelijkheden te onderzoeken die het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind biedt voor kinderen om gerechtelijke stappen te ondernemen tegen overheden die deze rechten schenden. De centrale onderzoeksvraag is in hoeverre het IVRK juridische mogelijkheden biedt om te procederen tegen overheden wegens schendingen van het recht van kinderen op een gezond leefklimaat in het kader van klimaatverandering. Drie deelvragen richten zich op de impact van klimaatverandering op kinderrechten, de verplichtingen van overheden onder internationaal recht, en de juridische procedures voor kinderen om schendingen aan te vechten. Dit onderzoek heeft tot doel de beschikbare juridische middelen te verkennen en de rechten van kinderen in het licht van klimaatverandering te beschermen.

Vragen

* *Kunt u de antwoorden op de vragen alstublieft toelichten?*

1a) Bent u van mening dat klimaatverandering impact heeft op de rechten van kinderen in Suriname?

1b) Denkt u dat bepaalde kinderrechten in Suriname sterker worden beïnvloed door klimaatverandering?

2) Denkt u dat er bepaalde groepen kinderen in Suriname zijn die disproportioneel worden getroffen door klimaatverandering?

Een nieuw Algemeen Commentaar, ook bekend als General Comment 26 van het Kinderrechtenverdrag richt zich op de rechten van kinderen in relatie tot milieu en klimaatverandering. General Comment 26 geeft richtlijnen aan Staten over hoe zij kinderrechten kunnen beschermen in de context van de klimaatcrisis. Het benadrukt de verantwoordelijkheden van zowel overheden als bedrijven en biedt praktische adviezen en hulpmiddelen voor wetgeving, rechtspraak en beleidsuitvoering.

3) Bent u bekend met General Comment No.26 ([CRC/C/GC/26: General comment No. 26 \(2023\) on children's rights and the environment with a special focus on climate change | OHCHR](#)) van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind?

4a) Vindt u dat het internationaal recht voldoende verplichtingen oplegt aan Staten om de rechten van kinderen te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering?

4b) Denkt u dat de Surinaamse overheid grote uitdagingen ondervindt bij het implementeren van deze internationale verplichtingen?

Het kinderrechtencomité van de Verenigde Naties biedt kinderen een mogelijkheid om klachten in te dienen over schendingen van hun rechten. Alvorens een klacht wordt voorgelegd aan het Comité, moeten echter eerst de nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput. Het Facultatief Protocol inzake een klachtenprocedure biedt individuen en Staten die partij zijn bij dit protocol de mogelijkheid om bij het Kinderrechtencomité een klacht in te dienen tegen andere partij Staten die kinderrechten schenden. Dit facultatief protocol is nog niet door Suriname geratificeerd.

- 5) Denkt u dat er juridische obstakels zijn voor Surinaamse kinderen die internationaal gerechtelijke stappen willen ondernemen tegen de overheid voor schendingen van hun recht op een gezond leefklimaat?
- 6) Bent u van mening dat er wel andere internationale juridische mogelijkheden beschikbaar zijn voor Surinaamse kinderen (en hun vertegenwoordigers) om klachten in te dienen tegen de overheid bij schendingen van hun recht op een gezond leefklimaat?
- 7) Bent u op de hoogte van bestaande initiatieven of best practices die succesvol (kunnen) zijn in het beschermen van de rechten van kinderen op een gezond leefmilieu binnen de in het kader van klimaatverandering, zoals General Comment no. 26 van het Kinderrechtenverdrag?
- 8) Denkt u dat er ruimte is voor verbetering in de samenwerking binnen de internationale gemeenschap om de rechten van kinderen te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering?
- 9) Vindt u dat de Surinaamse overheid meer stappen kan ondernemen om haar verplichtingen onder het internationaal recht met betrekking tot kinderrechten en klimaatverandering na te komen?
- 10) Heeft u aanvullende opmerkingen of suggesties met betrekking tot dit onderzoek?

Bedankt voor uw deelname aan deze vragenlijst.

Interview kinderen

Naam:

Leeftijd:

District:

1. Heb je al eens gehoord over kinderrechten en klimaatverandering? Heb je er al over geleerd op school?
2. Denk je dat de veranderingen in het weer invloed hebben op jouw leven? Hoe dan?
3. Heb je wel eens gehoord van het recht op een schone en gezonde leefomgeving? Wat betekent dat volgens jou?
4. Vind je dat de overheid genoeg doet om ervoor te zorgen dat kinderen veilig en gezond kunnen leven, ondanks klimaatverandering?
5. Wat kunnen kinderen doen om te helpen om klimaatverandering tegen te gaan?